

Evaluatie

Nieuwe

Partijstructuur

Arno Brok

Woord vooraf

Bijna vijf jaar geleden boog het toenmalige hoofdbestuur zich over de vraag: Wat is de toekomst van een politieke partij in ons land?

Vraag werd gesteld vanuit de behoefte om vanuit het heden te kunnen opereren naar de toekomst toe. We leven immers in een informatie- en netwerkmaatschappij terwijl we nog trachten te werken met structuren vanuit het verleden. De vraagstelling speelt niet alleen bij de VVD en in ons land. Het is een veel bredere discussie.

In 2013 werd een commissie samengesteld die antwoord zou geven op de volgende vraag: 'Hoe moet de toekomst van de VVD eruit zien?'.

Deze vraag betrof zowel de functie als de organisatie van de partij. Door het Hoofdbestuur zijn destijds dan ook de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat is de functie van een politieke partij in de toekomst?
2. Op welke manier kan de VVD in de toekomst een brug slaan tussen de partij en haar kiezers?
3. Hoe ziet de organisatiestructuur van de VVD er in de toekomst uit rekening houdend met de functie van politieke partijen en het belang van de relatie met de kiezer?

De leden van de onderhavige commissie waren: Rob Besseling, Avine Fokkens, Jan Huitema, Max Kerremans, Robert Reibestein, Judith Tielen, Robert Vermeulen, Barbara Visser, Lucie Wigboldus, Aline Zwierstra, Kartinie Martowiriono en Arno Brok.

Uiteindelijk heeft de commissie ruim een jaar nodig gehad om met voorstellen te komen. Overal in het land werden bijeenkomsten georganiseerd en breed werd er over de voorstellen gesproken. Het rapport van de commissie is op 29 juni 2015 behandeld in het hoofdbestuur en de conclusies en aanbevelingen werden voor het overgrote deel overgenomen. Op het partijcongres van 28 november 2015 in Rotterdam, stemde uiteindelijk 80% van de stemgerechtigden voor de voorgestelde wijzigingen.

Inmiddels zijn we drie jaar verder en ben ik door het hoofdbestuur gevraagd om middels "een korte schouw" nog eens te bezien of alle aanbevelingen en transformaties effectief werken in de praktijk. Middels interviews met netwerken en gesprekken met regiovoorzitters is inzicht verkregen. Deze input is opgehaald door Lisa Ubachs en Marcel Krul. Ik ben hen erkentelijk voor het vele werk dat door hen is verricht.

Daarnaast zijn er tientallen gesprekken gevoerd met individuen in het land. Ook zijn er vele schriftelijke reacties binnen gekomen van velerlei aard. Hierdoor is het mogelijk geweest de analyse en aanscherpingen goed te onderbouwen.

Uiteindelijk is de "korte schouw" een veel breder verhaal geworden en is er veel meer tijd aan besteed dan verwacht. Het voorliggende stuk kent wel een pragmatische insteek omdat het een toetsing is van het breed opgezette stuk van alweer drie jaar geleden. Voor het leesgemak zijn conclusies en aanbevelingen, maar ook andere teksten van drie jaar geleden integraal meegenomen in dit rapport.

Ik hoop dat de aanbevelingen het hoofdbestuur handvatten geeft om opnieuw nodige verbeteringen door te voeren waardoor de partij-organisatie nog beter kan functioneren dan in het verleden het geval is geweest. Een partij-organisatie en structuur die altijd ondersteunend moet zijn aan het goed kunnen uitdragen van het inhoudelijke verhaal.

Het liberale verhaal.

Fryslân, september 2018

Arno Brok

Inhoud

Conclusies van de commissie in het rapport “Van Bolwerk naar Netwerk”	5
Drie jaar na “Van Bolwerk naar Netwerk”	6
Bijlage 1: Voorstellen Hoofdbestuur: aanbevelingen en handreiking voor het vervolgtraject.....	16
Bijlage 2: Besluiten van het hoofdbestuur van 7 september 2015 n.a.v. het rapport “Van Bolwerk naar Netwerk”	28
Bijlage 3: Overzicht van transformatie van afdelingen. Waar staan we nu in aantallen en leden omvang.....	40
Bijlage 4: Vragenlijsten	44
Bijlage 5: Gewenste richting van verandering per organisatie-element.....	47

Conclusies van de commissie in het rapport “Van Bolwerk naar Netwerk”

Nog even de conclusies van het rapport van 2015 op een rijtje:

Conclusie 1 – Politieke partijen met hun kernfuncties (mensen, ideeën, geld) blijven voorlopig relevant.

Hoewel politieke partijen zich in meerdere opzichten in een lastige positie bevinden, staan er geen ingrijpende wijzigingen van het politiek-bestuurlijke stelsel op de formeel wettelijke agenda. Politieke partijen, dus ook de VVD, zullen in de nabije toekomst de brugfunctie tussen maatschappij en overheid behouden en dienen ook in de nabije toekomst te zorgen voor ideeën, mensen en geld.

Conclusie 2 – Verandering van de partijorganisatie is urgent.

De ontwikkeling van de netwerkmaatschappij heeft eind jaren '90 een vlucht genomen. Om binnen deze maatschappij succesvol te kunnen zijn, hebben nieuwe en bestaande organisaties zich als een netwerk georganiseerd. De VVD heeft echter haar klassieke, hiërarchische partijorganisatie behouden en mist daardoor in meerdere opzichten de aansluiting met de maatschappij, terwijl juist deze aansluiting zo belangrijk is voor het goed functioneren van een politieke partij. Om ook in de toekomst succesvol te kunnen werken aan een liberaler Nederland dient de partijorganisatie daarom urgent te worden hervormd.

Conclusie 3 – We moeten ‘inclusiever’ worden.

De VVD moet in meerdere opzichten ‘inclusiever’ worden. Het is noodzakelijk dat de VVD interactie aangaat met iedereen die in Nederland in vrijheid iets van zijn of haar leven wil maken. Wanneer meer verschillende mensen meedoen met de VVD, kan de partij verschillende aspecten van haar brugfunctie beter vervullen. Zo wordt het makkelijker om geschikte kandidaten voor raden, besturen en commissies te vinden (rekrutering), weet de partij beter wat er leeft onder de ‘liberaal denkenden en voelenden’ in Nederland (representatie) en kunnen bij ideevorming en debat de meningen van verschillende ‘liberaal denkenden en voelenden’ worden betrokken (integratie).

Conclusie 4 – Het is noodzakelijk dat de partijorganisatie in al haar facetten verandert.

In het voorgaande hoofdstuk is beschreven dat de partijorganisatie in meerdere opzichten hapert, omdat verschillende organisatie-elementen niet conform de eisen van de huidige maatschappij zijn ingericht.

Om ook in de toekomst te kunnen blijven werken aan een liberaler Nederland dient de partij in al haar facetten te veranderen. Het veranderen van één of enkele organisatie-elementen brengt

namelijk geen significante verandering teweeg. De partij moet dus veranderen: van Hoofdbestuur tot afdeling!

De liberale waarden van de partij blijven echter fier overeind. Ook in de huidige maatschappij hebben zij voor velen een grote aantrekkingskracht.

- *Tabel 3 (bijlage 5) geeft per organisatie-element de gewenste richting van verandering weer.*

Drie jaar na “Van Bolwerk naar Netwerk”

In het volgende hoofdstuk worden de aanbevelingen van het rapport van 2015 doorlopen en wordt een schets gegeven van hoe het met de implementatie en uitwerking staat. Bij de reactie is de enquête met de regiovoorzitters en thematische netwerken verwerkt, alsmede reacties en gesprekken.

Aanbeveling 1: Er moet nu worden doorgepakt met het hervormen van de partijorganisatie

Hier is formeel aan voldaan maar dit is een proces dat nog steeds loopt. Stand van zaken moet gedeeld worden met de leden en niet alleen met het “kader”. Daarbij helder houden dat hervormen niet een doel op zich is maar vooral de reden en achtergrond van de nodige transformatie blijven benadrukken. “Van bolwerk naar netwerk”! Maak duidelijk voor welk probleem dit een oplossing is.

De afgelopen jaren is er ogenschijnlijk meer energie gaan zitten in de verandering van de structuur van de partij en is er minder aandacht besteed aan de nodige cultuurveranderingen. Zowel het hoofdbestuur als geografische netwerken dienen meer energie te steken in de cultuurverandering.

Sterk wordt er gevraagd om een niet “hiërarchische” wijze van sturing. Het huidige HB krijgt complimenten voor een meer open wijze van werken en communiceren.

Aanbeveling 2: Zorg dat trouwe leden, op welke manier dan ook, waardering krijgen en voelen

Kan beter. Er is op dit moment een verouderd waarderingsprogramma. Het Hoofdbestuur heeft wel aandacht voor waardering voor leden en het is tegenwoordig al meer gebruikelijk om “kleine initiatieven” te nemen. Een voorbeeld is een bos bloemen voor de 100^e verjaardag van een lid of een kaart voor iemand die iets bijzonders heeft gedaan. De verantwoordelijkheid moet echter wel duidelijk belegd worden.

Begin april is er een brainstorm voor een nieuw waarderingenbeleid geweest. De regiovoorzitters maar ook de lokale netwerken zijn de ogen en oren van de partij en spelen een belangrijke rol bij de inkleuring van deze aanbeveling.

Aanbeveling 3: Zorg dat een doorsnee van liberaal Nederland meedoet met de VVD

De VVD is als partij meer open geworden en dit is binnen bepaalde lokale netwerken goed zichtbaar. Echter kan dit nog beter! Er moet een bredere focus komen op mensen ‘van buiten de bubbel’. Het uitnodigingsbeleid voor landelijke bijeenkomsten is nog niet ingericht op het “binnen halen” van nieuwe doelgroepen. “MijnVVD” werkt hier onvoldoende als instrument.

Er is een groot verschil tussen de thematische netwerken en de andere gremia in de partij. De netwerken lopen nadrukkelijk voorop als het gaat om “buiten” naar binnen te halen.

Aanbeveling 3a: Ook niet-leden moeten mee kunnen doen met de VVD

Deze aanbeveling is doorgevoerd vooral binnen de thematische netwerken van de VVD. Deze netwerken organiseren veel bijeenkomsten waar ook niet-leden welkom zijn. Gezien het eigen karakter van de thematische netwerken blijkt deze vorm geschikt om niet-leden aan te trekken. Wel is de toegankelijkheid van “mijn VVD” te beperkt en hier dient een alternatief voor te komen.

Bij andere evenementen van de VVD zijn niet-leden ook steeds meer welkom, maar dit is vaak meer een open uitnodiging en geen doel op zich. Niet-leden hebben geen grote rol in de partij. Vanuit de geest van het rapport moet hier meer aandacht aan besteed worden willen we ook structureel meer nieuwe mensen buiten het klassieke netwerk aan ons binden.

Vornoemd punt was een van de “draggers” van het rapport en dient beter ingekleurd te worden. Het vraagt om een cultuur die uitnodigend is.

In het handelen moet manifest worden dat iedereen “het recht van initiatief” heeft in de VVD en dat er voor een ieder een “open podium” is. Het stemrecht blijft vanzelfsprekend voorbehouden voor leden.

Ook Kamerleden dienen zich nadrukkelijk te verbinden met de (thematische)netwerken en mensen daarbuiten. Gebleken is dat veel Tweede Kamerleden de verbinding met de netwerken goed weten te maken. Bij de leden van de Eerste Kamer is dat minder het geval.

Aanbeveling 3b: De VVD moet meer modaliteiten voor lidmaatschap bieden aan “liberaal denkenden en voelenden” in Nederland die daarvoor open staan

Dit is gebeurd. Op dit moment bestaan de volgende soorten lidmaatschappen:

- VVD-lid
- Introductielid (laag starttarief)
- Netwerkvriend van een thematisch netwerk

Verdere differentiatie met oog op verschillende soorten leden is nog niet gebeurd. Het hoofdbestuur is wel modaliteiten aan het ontwikkelen op dit terrein.

Aanbeveling 3c: Liberalen in Nederland moet meer ruimte worden geboden om hun talenten in te zetten voor de partij

Dit gebeurt binnen de thematische netwerken waar leden op hun expertisegebied een bijdrage kunnen leveren. Binnen de lokale netwerken is hier ook ruimte voor. De partijorganisatie is gericht op de talenten van leden, maar er zijn nog slagen te maken.

Er is niet een duidelijk beeld of het verschil van “ophalen” van expertise beter verloopt dan met de oude partijcommissestructuur.

De interactie van de volksvertegenwoordigers met de verschillende netwerken verloopt niet uniform. Dit punt verdient aandacht van de fractie (zie ook 3a). Het is goed om hier in de fractiebesturen van EK, TK en EP gezamenlijk een strategie op te zetten.

Aanbeveling 4: De VVD moet zich ontwikkelen tot een open netwerkorganisatie

Deze aanbeveling is geïmplementeerd en de partij is langzaam aan het veranderen in een netwerkpartij zonder 'hokjes'. Niet-leden zijn nu welkom, maar de open netwerkorganisatie kan verder benut worden. Zie bovenstaande punten. De VVD heeft het in de "genen" om hier ook daadwerkelijk invulling aan te geven. Toch moet het nog intensiever en dieper. Ook de geografische en lokale netwerken zijn hier aan zet. Het is niet een exclusieve verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur.

Aanbeveling 4a: De huidige afdelingen moeten zich ontwikkelen tot geografische VVD-netwerken

Dit is gebeurd. Veel afdelingen zijn doorontwikkeld en zo goed als allemaal lokale netwerken geworden. De verantwoordelijkheden van de lokale netwerken zijn inzichtelijk en bekend.

Status afdelingen:

- Op 31 december 2015 hadden we 375 (onder)afdelingen.
- In 2016 zijn in totaal 206 afdelingen opgegaan in 73 lokale netwerken. Het totaal aantal lokale afdelingen/netwerken is daarmee in 2016 teruggedrongen van 373 naar 240.
- In 2017 zijn in totaal 86 afdelingen opgegaan in 40 lokale netwerken. Het totaal aantal lokale afdelingen/netwerken is daarmee in 2017 teruggedrongen van 240 naar 195.
- Op dit moment hebben we 175 lokale netwerken. (overzicht bijlage 3)

Bij de gesprekken komt duidelijk naar voren dat nogal wat afdelingen hier dwang hebben ervaren en liever de "zachte hand" hadden willen zien. Het percentage afdelingen dat nog niet werkt via het vastgestelde format van 120 leden is echter nog relatief hoog. Hieruit zou je af mogen leiden dat de transformatie redelijk zorgvuldig is verlopen en dat er ruimte voor maatwerk is gegeven. Het hoofdbestuur doet er goed aan om samen met de afdelingen te overleggen wanneer de laatste groep zich transformeert tot netwerk.

Over de noodzaak tot opschaling van afdelingen tot geografische netwerken zijn de meningen verdeeld. De grote steun van het voorstel om tot geografische netwerken te komen op het congres, zou iets anders doen vermoeden.

Toch is de kwetsbaarheid van de voormalige lokale afdeling groot gebleken en ook de beperkte beschikbaarheid van vrijwilligers speelt daar parten. Hiernaast zijn “checks en balances” in een afdeling van bijvoorbeeld 12 leden onvoldoende aanwezig, laat staan dat de “klassieke afdeling” met een sterk teruglopend ledenbestand onvoldoende uitnodigend is voor nieuwe mensen die zich willen verbinden met de VVD.

Er blijkt in het land nadrukkelijk behoefte te zijn aan ondersteuning vanuit het partijbureau voor organisatorische zaken. Deze druk is de afgelopen tien jaar eigenlijk alleen maar toegenomen en blijkt ook met de komst van de nieuwe partijstructuur toe te nemen. De afname van het aantal “traditionele vrijwilligers”, is hier mede debet aan.

Toen de commissie vijf jaar gelden de werkzaamheden aanvaardde had de partij ruim 33.000 leden. Inmiddels zijn dat er 26.000. Alleen al uit oogpunt van het krimpende ledental lijkt de transformatie verstandig te zijn geweest. Er is echter nog niet altijd een “nestgevoel” bij de geografische netwerken. Hier ligt een primaire verantwoordelijkheid voor de netwerken zelf en de regio’s.

Aanbeveling 4b: De huidige partijcommissies moeten zich ontwikkelen tot “thematische VVD-netwerken”

Dit is gebeurd. Alle partijcommissies zijn omgevormd tot thematische netwerken. Hier zit een vaste medewerker op om de voortgang van de netwerken te stimuleren. Nu de fractie van de Tweede Kamer een jaar functioneert en iedereen zijn portefeuille heeft, neemt de dynamiek toe en functioneren de netwerken steeds beter.

Aanbeveling 4c: De huidige VVD-netwerken moeten zich ontwikkelen tot “thematische netwerken”

Dit is gebeurd. Ook de voormalige VVD-netwerken zijn een thematisch netwerk geworden.

Aanbeveling 4d: De Kamercentrales moeten worden opgeheven. Het Hoofdbestuur moet worden aangevuld met leden met geografische of thematische verantwoordelijkheid

Voor een groot deel is dit gebeurd. De Kamercentrales zijn afgeschaft. Wel heeft het hoofdbestuur regio’s ingesteld. Hier is destijds afgeweken door het hoofdbestuur van het advies zoals dat door de commissie is gegeven.

Er is een Landelijk Bestuursoverleg geïntroduceerd alwaar zes regiovoorzitters zitting hebben en een vertegenwoordiger van “Internationaal” de linking pin is met de afdelingen in het buitenland.

De voorzitters van de regio worden samen met het bestuur, door de regio gekozen. De verantwoordelijkheden zijn beschreven en zijn formeel verankerd.

Juist op de vorming van de regio's is relatief veel "reflectie" gekomen uit de vereniging. Ook de regiovoorzitters zelf stellen "zoekend" te zijn. Ze lopen tegen capaciteitsproblemen aan, alsmede kinderziektes.

Taakopvatting en inkleuring van de regiobesturen verlopen niet uniform. Talentscouting en bestuurderspools functioneren nog niet overal. Er is een relatief groot verschil in functioneren van de regiobesturen in de onderscheidene regio's.

In het feitelijk functioneren tussen de regiovoorzitters als zijnde lid van het LBO en in de oude constructie als lid van het HB/KC of POK (periodiek Overleg Kamercentralevoorzitters), zit niet zo'n groot verschil. Vanuit de regio wordt veel gereflecteerd op het functioneren van de partij en het HB. Er wordt niet evenredig energie gestoken in reflectie op het functioneren op de partij "in het land".

De signalen vanuit enkele regio's zijn verontrustend, alhoewel er nadrukkelijk verschillen per regio zijn! In het algemeen kan gesteld worden dat leden de regiobesturen onzichtbaar vinden en men geen nestgeur ervaart.

Vanuit de netwerkgedachte heeft de commissie destijds onderbouwd dat met de komst van de thematische en geografische netwerken, een tussenlaag niet meer nodig was. Een netwerksturing zou e.e.a. kunnen ondervangen.

De indikking van de 18 kamercentrales tot zeven netwerken is vooral een structuurwijziging gebleken en heeft niet evenredig bijgedragen aan cultuurverandering.

In de praktijk blijkt dat juist in het jaar dat de lijsten voor provinciale staten worden opgesteld, alsmede de lijsten voor de verkiezingen van de waterschappen, het nog wennen is aan de thans vigerende tussenlaag en structuur.

Zonder de besluitvorming van drie jaar geleden geweld aan te willen doen, lijkt het hoofdbestuur er goed aan te doen om de gekozen structuur van drie jaar geleden te veranderen. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald! Het is uit de interviews, enquête en signalen immers niet direct aannemelijk te verwachten dat de gekozen structuur binnen een aantal jaren wel zal leiden tot verbetering.

Het is mijns inziens mogelijk met een aantal pragmatische wijzigingen het model en construct effectiever te maken. Het opnieuw voorstellen van het laten verdwijnen van de "tussenlaag" zou te makkelijk zijn. Een dergelijk voorstel zou overigens ook niet de pijnpunten wegwerken zoals die nu worden ervaren in de partij.

Het volgende voorstel zou wel effectief kunnen zijn:

- schaf LBO in huidige vorm af;
- installeer een twaalfstal provinciale netwerken;
- plaats "internationaal" onder een zittend lid van het hoofdbestuur en beschouw deze niet als een regionale entiteit;

Concreet:

De provinciale netwerken worden conform de “netwerkgedachte” gevormd door de voorzitters van de geografische netwerken in de provincie. Het provinciale netwerk richt zich op de kerntaken en de voorzitters kiezen uit hun midden een voorzitter die zowel voorzitter is van het provinciale netwerk als van zijn geografisch netwerk. De belangrijkste taken van het provinciale netwerk zijn; talentscouting, kandidaatstelling van Provinciale Staten en Waterschappen. Daar waar reeds nu een netwerk samenvalt met een provinciegrens, wordt een klein kernbestuur gevormd. Er wordt dus geen nieuwe zware structuur gevormd, maar pragmatisch vanuit de bestaande geografische netwerken meer gecoördineerd op provinciaal niveau. Hierbij sluit de structuur aan bij de gevestigde cultuur van de bestuurdersvereniging en dat is voor de kadervorming en begeleiding een pre.

-creëer een overleg van vier/vijf keer per jaar het met het hoofdbestuur en de voorzitters van de provinciale netwerken. Twee keer t.b.v. de congresvoorbereiding en een aantal keren met een inhoudelijke agenda. Ook hier dus geen zware structuur maar een afstemmingsoverleg.

Net klem zou ik u willen adviseren niet het kind met het badwater weg te gooien en de thans zittende voorzitters van de regio's te benoemen als voorzitter van een van de nog op te richten provinciale netwerken. Bij verloop kiezen de zittende voorzitters van de geografische netwerken of de leden een opvolger.

In Zeeland is er reeds nu sprake van een netwerk met een eigen bestuur. Ik verwacht dat andere relatief kleine provincies met een eigen identiteit dit model snel zullen volgen. Ook daar zal de noodzaak om te werken met meerdere geografische netwerken de komende jaren gaan afnemen. Mijn advies is dat alles wat van anderen komt, ook daadwerkelijk ondersteund moet worden. Als het maar vanuit de netwerkgedachte zijn vorm krijgt zonder traditionele “harkjes”.

De suggestie om de regio “internationaal” te laten verdwijnen, komt voort uit het feit dat het ledenaantal alleen al een “regio” niet rechtvaardigt. De internationale belangen kunnen ook behartigd worden bij een regulier lid van het hoofdbestuur. Eigenlijk is dat nu ook al zo belegd.

Aanbeveling 4e: Het hoofdbestuur moet een meer coördinerende, faciliterende en inspirerende rol spelen

Dit is gebeurd. Het hoofdbestuur is actief betrokken en goed zichtbaar. De leden van het hoofdbestuur gaan vaak het land in, wat wordt gewaardeerd door de leden. De communicatieve houding van het HB wordt gezien en gewaardeerd. Vooral de faciliterende rol van het hoofdbestuur is duidelijk zichtbaar. Ieder Hoofdbestuurslid is actief op zijn of haar eigen manier. Zo zijn er bij de evenementen van de thematische netwerken, VVD-dagen en soortgelijke bijeenkomsten, vrijwel altijd leden van het hoofdbestuur aanwezig en faciliteren zij de medewerkers op het algemeen secretariaat die onder hun portefeuille vallen.

Aanbeveling 4f: De partijorganisatie moet beter worden ingericht op verkiezingsmomenten

Dit is de praktijk. De partij heeft in campagnetijd een eigen verhaal en zorgt voor een sterke vrijwilligersorganisatie. Er zijn ook “25 campagnecoaches”, wat een structuur vormt bij verkiezingsmomenten.

Aanbeveling 5: Ideevorming en debat moet worden verbreed en gestructureerd

Ideevorming en debat zijn verbreed, met name door de thematische netwerken. Ook worden bijvoorbeeld de thematische netwerken betrokken bij ‘het nieuwe verhaal’ van de VVD, wat deze verbreding goed laat zien. Hiernaast vinden ook op congressen debatsessies plaats. Met betrekking tot het structureren kan er nog een slag gemaakt worden.

Aanbeveling 6: De VVD moet de huidige communicatiemogelijkheden beter inzetten

Dit is gebeurd, de online communicatie is open en heel toegankelijk voor niet-VVD’ers. De communicatie naar leden toe zou gericht kunnen; wat zijn de interesses van leden? Op deze manier kun je bulk-informatie vermijden.

Aanbeveling 7: Systemen die werken met afgevaardigden moeten worden afgeschaft

Dit is gebeurd. Niet mogen bemerken dat het “gemist” wordt.

Aanbeveling 8: De partijraad moet worden afgeschaft. Er moeten nieuwe platformen voor debat worden gevormd

Dit is gebeurd. Als overgang na de Partijraad zijn er VVD-dagen georganiseerd. Inmiddels draaien de thematische netwerken goed, dat zij beter voorzien in debat dan de VVD-dagen. Er wordt nu alleen nog standaard een VVD-dag over de Miljoenennota georganiseerd.

Aanbeveling 9: Een nieuwe kandidaatstellingsprocedure voor landelijke verkiezingen

Dit is gebeurd.

Aanbeveling 10: Een nieuwe kandidaatstelling voor lokale en regionale verkiezingen

Dit is gebeurd, al kunnen alleen leden van de VVD zich hiervoor kandideren. Vanuit de buitenlandse “afdelingen” is er voor gepleit om zelfstandig kandidaten te kunnen stellen.

Procedures met betrekking tot kandidaatstelling zijn hier ondoorzichtig. Het verdient aanbeveling deze procedure te veranderen.

Aanbeveling 11: De VVD moet haar financiële basis verbreden

Dit is nog niet afgerond. De commissie heeft destijds niet een eindvoorstel kunnen formuleren. Er is wel veel over gesproken. Gesteld is wel dat van leden die financiële inkomsten verwerven vanuit een politieke of bestuurlijke functie een grotere bijdrage mag worden verwacht.

Het hoofdbestuur heeft vervolgens besloten een commissie advies te vragen die modaliteiten moest onderzoeken van lidmaatschappen. Ook de fondsenwerving is opgepakt.

Het simpele feit dat we in vijf jaar tijd van 33.000 leden naar 26.000 leden zijn terug gelopen en de contributie inkomsten van 2.1 mln. naar 1.6 mln. zijn terug gelopen, nodigt uit tot actie. Ook de 'wet financiering politieke partijen' biedt onvoldoende soelaas naar de toekomst toe.

Ieder voorstel of model om bestuurders binnen ons ledenbestand meer bij te laten dragen, zal tot discussie kunnen leiden. Het feit dat steeds minder mensen niet meer de huidige partijorganisatie kunnen betalen, zal onderschreven moeten worden. Wachten op meer fondsenwerving of het moment dat er veel meer nieuwe leden bij komen, kan niet meer.

Het feit dat een paar jaar na oprichting, slechts 25 leden (!) lid zijn van de Ivo Opstelten Foundation, is een signaal waaruit blijkt dat nu echt doorgepakt moet worden!

Ik adviseer u een pragmatisch, maar effectief middel. De komende twee jaar worden leden die bestuurlijk actief zijn in een politiek gremium van de partij "vriendelijk" uitgenodigd op basis van vrijwilligheid mee te doen hier een slag mee te maken. Iedereen mag mee doen, maar een specifieke categorie in het bijzonder. Ik richt me dus nadrukkelijk niet op raadsleden van relatief kleine gemeenten die slechts een paar honderd euro per maand krijgen voor het raadswerk.

Ik richt me vooral op de 147 raadsleden in een 100plus gemeente en de 23 wethouders aldaar alsmede de 9 burgemeesters van grotere gemeenten, de 13 leden van de EK en de 33 leden van de TK. Ook geldt dit voor de drie leden van het EP. Vanzelfsprekend ook de bewindslieden. Ook de Dijkgraven die lid zijn van de VVD mogen hierin meegenomen worden en de 83 leden van Provinciale Staten.

Dit is opgeteld ongeveer een groep van 335 leden. Als deze mensen nu een bijdrage van 1000 euro per jaar willen geven, dan zou dat een structurele impuls geven aan de contributie/partij inkomsten.

Daarbij zou ik nadrukkelijk de suggestie willen doen bestuurders niet dubbel aan te slaan. Leden die reeds lid zijn van de Ivo Opstelten Foundation (fiscaal aantrekkelijk) of de "tafel van honderd", worden maar één keer belast met een bijdrage van 1000 euro.

Dit geldt ook voor leden van bijvoorbeeld Provinciale Staten die nu periodiek een bijdrage doen in een provinciaal verkiezingsfonds. Er hoeft dus geen onderscheid gemaakt te worden tussen een contributie en/of campagnebijdrage.

Alhoewel het verhogen van de contributiebijdrage voorkeur verdient, zou ik de energie inzetten op het verhogen van de bijdrage van bestuurders aan de partij. Een cultuurverandering dus, in goede afstemming met de Bestuurdersvereniging. Dit ook in relatie tot de afdracht die deze vereniging aan de partij doet.

Mocht na twee jaar "vrijwilligheid" geen duidelijk stijgende lijn waarneembaar te zijn, dan kan alsnog over gegaan worden tot een verplichte afdracht zoals die ook bij andere partijen van toepassing is. Overigens: bij een afdracht van 1000 euro per jaar zit de VVD nog steeds aan de voorzichtige kant van de streep in relatie tot andere partijen.

Aanbeveling 12: Binnen de netwerkorganisatie moet aandacht zijn voor de borging van het "A-merk VVD"

Hier wordt continue aan gewerkt. Dat is zeker nodig in een open partij. Ook hangt het 'A-merk VVD' nauw samen met 'het nieuwe verhaal', wat begint te lopen. Het thema integriteit dient hier nadrukkelijk aan verbonden te worden. Ook bij de bestuurdersvereniging dient deze verantwoordelijkheid permanent aandacht te houden. Nog meer dan in het verleden bewaakt het HB dat we een partij zijn voor hardwerkende Nederlanders waar stevig wordt opgetreden bij bestuurders die zich niet integer gedragen en geen uiting geven aan hun voorbeeldfunctie.

Aanbeveling 13: Optimalisatie van de partijorganisatie dient meer dan nu het geval is een continu aandachtspunt te zijn

Dit loopt. Onder andere onder Christianne van der Wal als nieuwe voorzitter is de optimalisatie van de partij een belangrijk aandachtspunt waar continue aan gewerkt wordt. In navolging hiervan zijn verschillende werkgroepen gecreëerd. Hier zijn ook de regio's nauw bij betrokken.

Op dit moment zijn de volgende werkgroepen bezig:

- Integriteit
- Talent
- Ledenwerving/behoud
- Partijstructuur
- Financiën
- Het Nieuwe Verhaal

Aanbeveling 14: Aan het proces van implementatie moet zorgvuldig aandacht worden besteed

Dit loopt maar zal de komende tijd nog de nodige aandacht vragen.

Communicatie over de voortgang verdient aanbeveling. Laat het een terugkerend punt zijn.

Conclusies en aanbevelingen.

1. Na de vaststelling van het rapport “Van Bolwerk naar Netwerk” nu drie jaar geleden, is vooral ingezet op de structuurverandering. De komende tijd moet de cultuurverandering in alle lagen meer aandacht krijgen.
2. Er moet blijven geïnvesteerd worden in de open netwerkpartij.
De lokale netwerken en de thematische netwerken moeten in hun kracht gezet worden.
3. Omvorming van regio’s naar provinciale netwerken (zonder harkje/zware structuur). Deze netwerken worden met name belast met talentmanagement, kandidaatstellingen PS en Waterschappen. Deze netwerken bewaken de aandacht voor “nabijheid”.
4. Op korte termijn inzetten op structureel 350.000 euro (ongeveer 350 bestuurders) extra per jaar vanuit bestuurskader van de partij als bijdrage aan campagne en/ of contributie.

Bijlage 1: Voorstellen Hoofdbestuur: aanbevelingen en handreiking voor het vervolgtraject

Hoofdstuk 6 Aanbevelingen

Het kenmerkt liberalen dat zij vooruit willen. Daarom komt de Commissie Toekomst van de VVD structuur op basis van de in de voorgaande hoofdstukken beschreven bevindingen en conclusies en met Tabel 3 als richtlijn tot de onderstaande aanbevelingen voor hervorming van de partijorganisatie.

Pak nu door

Aanbeveling 1: De commissie adviseert nu door te pakken met het hervormen van de partijorganisatie.

De ontwikkeling van de netwerkmaatschappij is reeds decennia geleden ingezet. De VVD moet nu doorpakken met het hervormen van de partijorganisatie, omdat de partij anders de aansluiting met de maatschappij mist en daardoor niet meer succesvol kan werken aan een liberaler Nederland.

Geef waardering aan onze trouwe leden

Aanbeveling 2: De commissie adviseert dat trouwe leden die samen met de VVD werken aan een liberaler Nederland, op welke manier dan ook, waardering krijgen en voelen.

Tijdens het project werd nogmaals duidelijk dat een liberaler Nederland en een bloeiende VVD veel mensen na aan het hart liggen. Velen van hen zetten zich in voor de partij, bijvoorbeeld als vrijwilliger of als donateur. De VVD kent een aantal waarderingvormen die terecht worden toegekend aan hen die zich op uitzonderlijke wijze voor de partij hebben ingezet. De commissie adviseert om aan allen die zich, op welke manier dan ook, inzetten voor de partij aandacht te besteden. Mensen die een bijdrage leveren aan de partij dienen hiervoor waardering te krijgen en te voelen. Dat kan met relatief kleine gebaren, zoals een kleine attentie bij een jubileum en door hen uit te nodigen voor speciale bijeenkomsten.

Maak de VVD meer 'inclusief'

Aanbeveling 3: De commissie adviseert ervoor zorg te dragen dat een doorsnee van liberaal Nederland meedoet met de VVD.

Het is noodzakelijk dat iedereen in Nederland die in vrijheid iets van zijn of haar leven wil maken, kan meedoen met de VVD: jong en oud, man en vrouw, autochtoon en allochtoon, etc. Het ledenbestand van de VVD bestaat op dit moment vooral uit mannen en een groot deel van de leden is ouder dan 50 jaar. Het kiezersbestand van de VVD is daarentegen veel meer divers. De partij doet er daarom goed aan om te werken aan diversiteit: zij moet verjongen, vervrouwen en verkleuren. Hierdoor kan de partij haar brugfunctie beter vervullen.

Onderstaand doet de commissie aanbevelingen om de diversiteit binnen de VVD te vergroten.

Aanbeveling 3a: De commissie adviseert dat ook niet-leden mee kunnen doen met de VVD.

De commissie adviseert om prioriteit te geven aan het binden van niet-leden.

Het is belangrijk dat alle ‘liberaal denkenden en voelenden’ die op enig moment willen bijdragen aan een liberaler Nederland hiertoe een mogelijkheid vinden bij de VVD.

De commissie adviseert daarom om de VVD, fysiek en virtueel (zie aanbeveling 6), toegankelijk en aantrekkelijk te maken voor alle liberalen in Nederland, dus ook voor hen die geen lid zijn van de partij. Zij moeten daadwerkelijk mee kunnen doen met de VVD. Daarom adviseert de commissie om ook niet-leden het ‘recht van initiatief’ te geven. De commissie adviseert om het stemrecht voor te behouden aan leden.

Aanbeveling 3b: De VVD moet meer modaliteiten voor lidmaatschap bieden aan de ‘liberaal denkenden en voelenden’ in Nederland die daarvoor openstaan. Op dit moment kunnen ‘liberaal denkenden en voelenden’ zich alleen door middel van een ‘klassiek lidmaatschap’ verbinden aan de VVD. Dit klassieke lidmaatschap past niet bij de huidige netwerkmaatschappij waarin mensen steeds meer keuzevrijheid en maatwerk wensen. De commissie adviseert daarom om meer modaliteiten voor lidmaatschap aan te bieden aan hen die voor lidmaatschap openstaan.

Assen waarlangs differentiatie kan plaatsvinden zijn bijvoorbeeld de hoogte van een financiële bijdrage, stemrecht, recht van initiatief, toegang tot bijeenkomsten en de mogelijkheid zich voor functies te kandideren.

In de bijlagen vindt u een indicatieve suggestie voor modaliteiten voor het lidmaatschap.

Aanbeveling 3c: De commissie adviseert om liberalen in Nederland meer ruimte te bieden om hun talenten in te zetten voor de partij.

De een wil zich gedurende een periode van vier jaar inzetten als gemeenteraadslid van VVD-huize, de ander is een uitstekende fotograaf die op projectbasis wil bijdragen aan bijvoorbeeld de registratie van een VVD-evenement. De partijorganisatie moet zodanig worden ingericht dat de talenten van iedereen die een bijdrage wil leveren aan de VVD optimaal worden benut.

Moderniseer de partijorganisatie

Netwerkorganisatie

Aanbeveling 4: De commissie adviseert dat de VVD zich ontwikkelt tot een open netwerkorganisatie. De geïnstitutionaliseerde, hiërarchische structuur van de VVD past niet bij de huidige netwerkmaatschappij. De commissie adviseert daarom om de VVD te ontwikkelen tot een open netwerkorganisatie. Een platte, flexibele organisatie die ‘liberaal denkenden en voelenden’ met elkaar verbindt en in staat stelt om samen te werken aan een liberaler Nederland.

Aanbeveling 4a: De commissie adviseert dat de huidige afdelingen zich ontwikkelen tot ‘geografische VVD-netwerken’.

De huidige afdelingen moeten zich transformeren van geïnstitutionaliseerde structuren tot geografische VVD-netwerken zodat men langs geografische lijn kan samenwerken. Deze netwerken moeten uitnodigend en laagdrempelig zijn en mensen in staat stellen om samen, fysiek en digitaal, te werken aan het liberaler maken van Nederland.

Overzicht van taken die geografische VVD-netwerken in ieder geval moeten kunnen uitvoeren:

- ✓ Het binden, verbinden en faciliteren van 'liberaal denkenden en voelenden' die langs geografische lijn willen samenwerken;
  - Digitaal: door middel van laagdrempelige, interactieve online communicatie;
  - Fysiek: door middel van laagdrempelige fysieke netwerkactiviteiten, bijvoorbeeld debatbijeenkomsten;
  - Door middel van het faciliteren van 'deelnetwerken'. Deelnetwerken stellen mensen in staat om zich nog specifiek met elkaar te verbinden en samen te werken. Zo zou binnen het geografische VVD-netwerk 'Amsterdam' bijvoorbeeld het deelnetwerk 'VVD-Amsterdam West' kunnen ontstaan. De liberalen die tot dit deelnetwerk behoren, moeten worden gefaciliteerd bij het realiseren van hun gezamenlijke doelen.
  - Door te investeren in 'netwerkpromotie', bijvoorbeeld door te investeren in 'netwerkambassadeurs', mensen die in staat zijn om anderen te enthousiasmeren en daarmee het netwerk uitbreiden.

- ✓ Het onderhouden van contact met volksvertegenwoordigers en bestuurders die tot het geografische VVD-netwerk behoren;

- ✓ Werving en selectie
  - Het opstellen van een kandidatenlijst voor gemeenteraadsverkiezingen voor iedere gemeente die tot het geografische netwerk behoort. Dit moet op een zodanige wijze gebeuren dat alle 'liberaal denkenden en voelenden' die binnen het geografische netwerk woonachtig zijn, aan het proces kunnen deelnemen;
  - Het voeren van functioneringsgesprekken met raadsleden en bestuurders van de gemeenten die tot het geografische netwerk behoren;
  - Het scouten van talenten voor functies op lokaal, regionaal en landelijk niveau;

- ✓ Het opstellen van een verkiezingsprogramma voor gemeenteraadsverkiezingen voor iedere gemeente die tot het geografische netwerk behoort op een zodanig wijze dat alle liberalen die binnen het geografische netwerk woonachtig zijn aan het proces kunnen deelnemen;

- ✓ Het organiseren van een verkiezingscampagne bij gemeenteraadsverkiezingen voor de gemeenten die tot het geografische netwerk behoren en het bijdragen aan verkiezingscampagnes voor andere vertegenwoordigende lichamen (waterschapsbestuur, Provinciale Staten, Tweede Kamer, Eerste Kamer, Europees Parlement), bijvoorbeeld door het mobiliseren van voldoende liberalen in tijden van campagne;

- ✓ Opleiding en training
  - Het organiseren van laagdrempelige cursussen;
  - Het organiseren van trainingen voor raadsleden en bestuurders van de gemeenten die tot het geografische netwerk behoren;

Veel van de huidige afdelingen worden op dit moment bij de uitvoering van hun taken gehinderd door een beperkt aantal leden. Het Hoofdbestuur doet er echter goed aan om opschaling niet bij voorbaat op te leggen, maar om op dit vlak maatwerk uit te voeren. Dit kan door afdelingen een bepaalde termijn te geven om zich te transformeren tot geografische VVD-netwerken die in staat zijn om de bovenstaande taken goed uit te voeren. Wanneer zij dit niet binnen de gestelde termijn kunnen realiseren, moet 'opschaling' van bovenaf worden geïnitieerd.

Aanbeveling 4b: De commissie adviseert dat de huidige partijcommissies zich ontwikkelen tot 'thematische VVD-netwerken'.

De huidige partijcommissies moeten zich transformeren van geïnstitutionaliseerde structuren tot thematische VVD-netwerken, zodat men langs thematische lijn kan samenwerken. Deze netwerken moeten uitnodigend en laagdrempelig zijn en mensen in staat stellen om samen, fysiek en digitaal, te werken aan het liberaler maken van Nederland.

Overzicht van taken die thematische VVD-netwerken in ieder geval moeten kunnen uitvoeren:

- ✓ Het binden, verbinden en faciliteren van 'liberaal denkenden en voelenden' die langs thematische lijn samen willen werken aan een liberaler Nederland;
  - Digitaal: door middel van laagdrempelige, interactieve online communicatie;
  - Fysiek: door middel van laagdrempelige fysieke netwerkactiviteiten, bijvoorbeeld debatbijeenkomsten;
  - Door middel van het faciliteren van 'deelnetwerken'. Deelnetwerken stellen 'liberaal denkenden en voelenden' in staat om zich nog specifiek met elkaar te verbinden en samen te werken. Zo zou binnen het thematische VVD-netwerk 'Zorg' bijvoorbeeld het deelnetwerk 'Professionals in de zorg' kunnen ontstaan. De liberalen die tot dit deelnetwerk behoren, moeten worden gefaciliteerd bij het realiseren van hun gezamenlijke doelen.
  - Door te investeren in 'netwerkpromotie', bijvoorbeeld door te investeren in 'netwerkambassadeurs'.
- ✓ Het aandragen van onderwerpen voor landelijke flitscongressen;
- ✓ Het onderhouden van contact met volksvertegenwoordigers en bestuurders die op het terrein van het thematische VVD-netwerk actief zijn;
- ✓ Werving en selectie
  - Het scouten van talenten voor functies op lokaal, regionaal en landelijk niveau;
- ✓ Het bijdragen aan verkiezingsprogramma's op voor Gemeenteraden, waterschapsbesturen, Provinciale Staten, Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement op een zodanig wijze dat iedereen die in het thema geïnteresseerd is, kan deelnemen aan het proces;
- ✓ Het bijdragen aan verkiezingscampagnes voor Gemeenteraden, waterschapsbesturen, Provinciale Staten, Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement, bijvoorbeeld door het mobiliseren van voldoende vrijwilligers in tijden van campagne;
- ✓ Opleiding en training
  - Het organiseren van laagdrempelige cursussen.

Aanbeveling 4c: De commissie adviseert dat de huidige VVD-netwerken zich ontwikkelen tot thematisch netwerken.

De VVD kent op dit moment een zestal netwerken:

- ✓ Seniorennetwerk
- ✓ Liberaal Publiek
- ✓ Liberaal Vrouwen Netwerk
- ✓ Liberaal Maatschappelijk Middenveld
- ✓ Young Professional
- ✓ VVD Bestuurdersvereniging

De netwerken geven aan dat er zeker nog ruimte is voor verbetering. Zo zijn sommige netwerken te weinig naar buiten gericht, zetten zij de huidige communicatiemogelijkheden niet of nauwelijks in en hebben zij onvoldoende zicht op potentiële leden. De bestaande netwerken dienen zich daarom te herijken en te bepalen op welke manier zij in de toekomst succesvoller kunnen zijn.

Aanbeveling 4d: De commissie adviseert dat de Kamercentrales worden opgeheven. Het Hoofdbestuur moet worden aangevuld met leden met een geografische of thematische verantwoordelijkheid.

In een platte netwerkorganisatie past geen uitgebreide regionale tussenlaag. De commissie adviseert daarom om:

1. de Kamercentrales op te heffen;
2. het Hoofdbestuur aan te vullen met een aantal leden met een geografische verantwoordelijkheid en een aantal leden met een thematische verantwoordelijkheid.

Het Hoofdbestuur zou kunnen overwegen om het bestuur te laten bestaan uit een:

1. Dagelijks bestuur, gevormd door:
  - a. De voorzitter;
  - b. De vicevoorzitter(s);
  - c. De algemeen secretaris;
  - d. De penningmeester.
2. Algemeen bestuur, gevormd door:
  - a. De leden met een geografische verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld 3;
  - b. De leden met een thematische verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld 2;
  - c. De overige niet in functie benoemde leden,

Overzicht van taken van het dagelijks bestuur van het Hoofdbestuur:

- ✓ Algemene leiding van de VVD;
- ✓ Uitvoer van de besluiten van de algemene ledenvergadering voor zover deze tot de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur behoren;
- ✓ Politieke contacten fracties;
- ✓ Integriteit;
- ✓ Ideeëvorming en het faciliteren van debat;
- ✓ Zekerstellen van financiering;
- ✓ ICT.

Overzicht van taken van het algemeen bestuur van het Hoofdbestuur:

- ✓ Uitvoer van de besluiten van de algemene ledenvergadering voor zover deze tot de verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur behoren;
- ✓ Opstellen van kandidatenlijsten voor landelijke verkiezingen;
- ✓ Opstellen van een verkiezingsprogramma voor landelijke verkiezingen;
- ✓ Vormgeven van campagnes;
- ✓ Talentmanagement;
- ✓ Faciliteren van onderzoek en debat;
- ✓ Leden- en supporter administratie;
- ✓ Contacten met liberale zusterpartijen in het buitenland;
- ✓ Hoofdbestuursleden met een geografische verantwoordelijkheid:
  - Ontstaan van krachtige geografische VVD-netwerken stimuleren en faciliteren;
  - Bestaande geografische VVD-netwerken faciliteren;
  - Opstellen van een kandidatenlijst voor de Provinciale Staten en waterschapbesturen die binnen de portefeuille van het Hoofdbestuurslid vallen;
  - Opstellen van een verkiezingsprogramma voor de Provinciale Staten en waterschapsbesturen die binnen de portefeuille van het Hoofdbestuurslid vallen;
- ✓ Hoofdbestuursleden met een thematische verantwoordelijkheid:
  - Het ontstaan van krachtige thematische VVD-netwerken stimuleren en faciliteren;
  - Bestaande thematische VVD-netwerken faciliteren;
  - Organiseren van landelijke flitscongressen.

Aanbeveling 4e: De commissie adviseert een meer coördinerende, faciliterende en inspirerende rol voor het Hoofdbestuur.

Netwerken vragen om een andere manier van besturen. Binnen een netwerkorganisatie past een meer coördinerende en faciliterende rol voor het Hoofdbestuur.

Aanbeveling 4f: De commissie adviseert dat de partijorganisatie beter wordt ingericht op verkiezingsmomenten.

De partijorganisatie is nog onvoldoende ingericht op verkiezingsmomenten. De organisatie moet zo verder worden ingericht dat ten tijde van campagne een stevige, robuuste vrijwilligersorganisatie de partij en de campagne faciliteert. Dit kan met name ook door niet leden worden vormgegeven.

Discussie en debat

Aanbeveling 5: De commissie adviseert om ideevorming en debat te verbreden en te structureren. Ideevorming en debat dienen binnen de VVD in de volgende opzichten te worden verbeterd:

- ✓ De buitenwereld (individuen en instituten) dienen meer bij ideevorming en debat te worden betrokken;
- ✓ Ideevorming en debat dienen beter te worden gestructureerd met een goede onderlinge communicatie tussen de verschillende gremia. De TeldersStichting dient hierbij de centrale rol te spelen die van een moderne denktank mag worden verwacht.
- ✓ Het debat dient opener (minder strak geregisseerd) te worden gevoerd;
- ✓ De nieuw te vormen (thematische) netwerken zijn bij uitstek geschikt om antwoorden te vinden op (urgente) vragen en dienen daartoe te worden ingezet;
- ✓ Er blijft ook in de toekomst behoefte aan een platform voor leden om de actuele politieke interactie te zoeken en te vinden.

Communicatie

Aanbeveling 6: De commissie adviseert dat de VVD de huidige online communicatiemogelijkheden beter inzet.

In de huidige maatschappij staan mensen vooral 'online' met elkaar in contact. De VVD beschikt op landelijk, regionaal en lokaal niveau over websites en social media. Deze worden echter vooral gebruikt voor het zenden van boodschappen. Van interactie is slechts beperkt sprake. Gremia zoals de partijcommissies en de netwerken, benutten de mogelijkheden van online communicatie niet of nauwelijks.

Onlinecommunicatie is bij uitstek geschikt om liberalen in contact te brengen met de partij en met elkaar. Daarom adviseert de commissie om de online activiteiten van de partij naar een hoger plan te tillen en daarbij meer in te zetten op laagdrempelige interactie.

Afgevaardigden

Aanbeveling 7: De commissie adviseert dat systemen die werken met afgevaardigden worden afgeschaft.

Bij een platte netwerkorganisatie passen procedures die directe participatie als uitgangspunt nemen. De commissie adviseert daarom om systemen die werken met afgevaardigden af te schaffen.

- ✓ Het systeem van stemgerechtigde Partijraadsleden dient te worden afgeschaft;
- ✓ De Algemene Vergadering van Afgevaardigden dient te worden afgeschaft. De onderwerpen die door de Algemene Vergadering van Afgevaardigden worden behandeld, moeten in de toekomst worden behandeld door de Algemene Ledenvergadering;
- ✓ De Advieslijst Vergadering van Afgevaardigden moet uit de landelijke kandidaatstellingsprocedure worden geschrapt;

Partijraad

Aanbeveling 8: De commissie adviseert om de Partijraad af te schaffen.

De commissie adviseert om:

- ✓ De VVD meer open te stellen voor alle 'liberaal denkenden en voelenden' (zie aanbeveling 3);
- ✓ Technologische mogelijkheden beter in te zetten (zie aanbeveling 6);
- ✓ De partijcommissies te transformeren tot thematische netwerken (zie aanbeveling 4b);
- ✓ Het systeem van stemgerechtigde Partijraadsleden af te schaffen (zie aanbeveling 7).

De commissie adviseert om, in het verlengde van de bovenstaande aanbevelingen, de Partijraad af te schaffen en om op zoek te gaan naar nieuwe platformen voor debat.

Kandidaatstellingsprocedures

Aanbeveling 9: De commissie adviseert een nieuwe kandidaatstellingsprocedure voor landelijke verkiezingen.

Er moet een nieuwe kandidaatstellingsprocedure voor landelijke verkiezingen worden opgesteld. Hierbij dienen de volgende uitgangspunten in acht te worden genomen:

- ✓ (Deel)leden kunnen zich kandidaat stellen, mits men beschikt over een startkwalificatie. Men dient bijvoorbeeld minimaal de VVD kadertraining te hebben gevolgd.
- ✓ Kandidaten kunnen worden voorgedragen door:

- Geografische VVD-netwerken. Zij dragen deze kandidaten voor via de Permanente Scouting Commissie;
  - Thematische VVD-netwerken. Zij dragen deze kandidaten voor via de Permanente Scouting Commissie;
  - Permanente Scouting Commissie.
- ✓ In het kaderstellend advies moet de onderlinge verhouding van kandidaten voorgedragen door geografische VVD-netwerken, thematische VVD-netwerken of Permanente Scouting Commissie worden opgenomen;
  - ✓ De netwerken moeten ‘voorverkiezingen’ organiseren. Deze voorverkiezingen dienen toegankelijk te zijn voor alle liberalen die in contact staan met de VVD. Hierbij hebben alle aanwezigen het recht van initiatief, het stemrecht is echter voorbehouden aan leden (zie aanbeveling 3a);
  - ✓ Op basis van het advies van de Permanente Scouting Commissie dient het Hoofdbestuur een advieslijst op te stellen. Deze dient direct te worden voorgelegd aan de leden, aangezien de commissie adviseert om de Advieslijst Vergadering van Afgevaardigden te schrappen (zie aanbeveling 7);
  - ✓ De ledenraadpleging moet worden vormgegeven conform het ‘meeste-stemmen-gelden’-principe. Van de leden moet 50 procent + 1 hebben deelgenomen aan de ledenraadpleging. Wanneer dit niet het geval is, wordt de advieslijst van het Hoofdbestuur overgenomen. Aanbeveling 10: De commissie adviseert een nieuwe kandidaatstellingsprocedure voor lokale en regionale verkiezingen. Er moet een nieuwe kandidaatstellingsprocedure voor landelijke verkiezingen worden opgesteld. Hierbij dienen de volgende uitgangspunten in acht te worden genomen:
    - ✓ Iedereen kan zich kandidaat stellen, mits men beschikt over een startkwalificatie. Men dient bijvoorbeeld minimaal een aantal VVD basiscursussen te hebben gevolgd;
    - ✓ Het proces om te komen tot een kandidatenlijst dient toegankelijk te zijn voor alle liberalen die woonachtig zijn in het desbetreffende gebied (gemeente, waterschap, provincie), waarbij alle aanwezigen het recht van initiatief hebben. Het stemrecht is echter voorbehouden aan leden (zie aanbeveling 3b);

Financiën

Aanbeveling 11: De commissie adviseert dat de VVD haar financiële basis verbreedt om minder volume-afhankelijk te worden.

De partij is voor haar inkomsten voor een groot deel afhankelijk van het aantal leden en het aantal zetels in de Tweede Kamer. Het aantal leden neemt echter al jaren af en de electorale volatiliteit is groot. Om niet in een vicieuze cirkel te geraken dient de partij het aandeel van niet volumeafhankelijke financiële bronnen te vergroten, bijvoorbeeld door meer in te zetten op fondsenwerving.

Daarnaast is de commissie van mening dat van leden die financiële inkomsten verwerven vanuit een politieke of bestuurlijke functie een grotere bijdrage mag worden verwacht.

Blijf investeren

Aanbeveling 12: De commissie adviseert dat binnen de netwerkorganisatie aandacht is voor borging van het 'A-merk VVD'.

Flexibiliteit is een belangrijk voordeel van een netwerkorganisatie. Hierdoor kan een organisatie snel inspelen op de omgeving. Het voordeel van flexibiliteit brengt echter ook de noodzaak voor permanente aandacht voor de borging van het 'A-merk VVD' met zich mee'.

Enkele van de hierboven beschreven aanbevelingen van de commissie brengen een aantal aangrijpingspunten voor borging van het 'A-merk VVD' met zich mee:

- ✓ Enkele leden van het Hoofdbestuur zijn specifiek verantwoordelijk voor de geografische en thematische netwerken (zie aanbeveling 4d)
- ✓ De geografische en thematische VVD-netwerken dienen een aantal taken minimaal te kunnen uitvoeren (zie aanbevelingen 4a en b);
- ✓ Deelnetwerken moeten door een geografisch of thematisch netwerk te worden gefaciliteerd (zie aanbevelingen 4a en b).

De nieuwe netwerken zijn voor een groot deel gebaseerd op laagdrempelige digitale interactie. De commissie beveelt aan dat alle liberalen in Nederland aan deze digitale interactie kunnen deelnemen, mits zij zich registreren. Deze procedure draagt bij aan borging van het 'A-merk VVD'.

Aanbeveling 13: De commissie adviseert dat optimalisatie van de partijorganisatie meer dan nu het geval is, een continu aandachtspunt wordt.

De laatste grote hervorming van de partijorganisatie heeft plaatsgevonden in 2003. Nu, 12 jaar later, wordt de partijorganisatie voor het eerst weer uitgebreid onder de loep genomen. De commissie adviseert om optimalisatie van de partijorganisatie een continu proces te laten zijn.

Bij het proces van continue optimalisatie moeten alle liberalen, dus niet alleen VVD-leden, en experts worden betrokken.

Aanbeveling 14: De commissie adviseert om zorgvuldig aandacht te besteden aan het proces van implementatie.

De eventuele implementatie van aanbevelingen, al dan niet in gewijzigde vorm, van de commissie dient zorgvuldig voorbereid en uitgevoerd te worden. Het proces van implementatie is immers even belangrijk als de te maken beleidskeuzes. De commissie adviseert om bij de uitwerking en implementatie leden én niet-leden te betrekken.

Hoofdstuk 7 Handreiking voor het vervolgtraject

Algemeen

De commissie heeft in haar rapport aanbevelingen gegeven die verder moeten worden uitgewerkt. Als handreiking voor het Hoofdbestuur heeft de commissie de aanbevelingen geclassificeerd in drie groepen:

- ✓ Aanbevelingen die door het Hoofdbestuur verder moeten worden uitgewerkt en daarna direct kunnen worden ingevoerd;
- ✓ Aanbevelingen die verdere uitwerking door het Hoofdbestuur behoeven en waarvoor wijziging van de Statuten of het Huishoudelijk Reglement noodzakelijk is;
- ✓ Aanbevelingen die onder verantwoordelijkheid van het Hoofdbestuur verder moeten worden uitgewerkt door een speciaal hiervoor ingestelde werkgroep.

De commissie wil in aanvulling hierop twee punten meegeven die bij het verder uitwerken van de aanbevelingen kunnen worden meegenomen.

Tot heden zijn 'Liberaal denkenden en voelenden' die geen lid zijn van de VVD in beperkte mate bij het project betrokken. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken of zij bij de verdere uitwerking van de aanbevelingen intensiever kunnen worden betrokken.

De huidige leden, leden die soms al jaren trouw onze partij steunen, bepalen uiteindelijk of veranderingen in de partijorganisatie slagen. Het verdient aanbeveling om hen ook bij de verdere uitwerking zo veel mogelijk te betrekken. Bovenal verdient het aanbeveling om in het streven naar het binden van 'liberaal denkenden en voelenden' de huidige leden niet te vergeten.

Aanbevelingen die door het Hoofdbestuur verder moeten worden uitgewerkt en daarna direct kunnen worden ingevoerd.

- ✓ Aanbeveling 1: De commissie adviseert nu door te pakken met het hervormen van de partijorganisatie.
- ✓ Aanbeveling 4f: De commissie adviseert dat de partijorganisatie beter wordt ingericht op verkiezingsmomenten.
- ✓ Aanbeveling 6: De commissie adviseert dat de VVD de huidige online communicatiemogelijkheden beter inzet.
- ✓ Aanbeveling 11: De commissie adviseert dat de VVD haar financiële basis verbreedt om minder volume-afhankelijk te worden.
- ✓ Aanbeveling 2: De commissie adviseert dat trouwe leden die samen met de VVD werken aan een liberaler Nederland, op welke manier dan ook, waardering krijgen en voelen.
- ✓ Aanbeveling 13: Optimalisatie van de partijorganisatie dient meer dan nu het geval is een continu aandachtspunt te zijn.

Aanbevelingen die verdere uitwerking door het Hoofdbestuur behoeven en waarvoor wijziging van de Statuten of het Huishoudelijk Reglement noodzakelijk is.

- ✓ Aanbeveling 3: De commissie adviseert ervoor zorg te dragen dat een doorsnee van liberaal Nederland meedoet met de VVD.
- ✓ Aanbeveling 3a: De commissie adviseert dat ook niet-leden mee kunnen doen met de VVD.
- ✓ Aanbeveling 3c: De commissie adviseert dat liberalen in Nederland mee kunnen doen met de VVD op een manier die bij hen past.
- ✓ Aanbeveling 4: De commissie adviseert dat de VVD zich ontwikkelt tot een open netwerkorganisatie.
- ✓ Aanbeveling 4a: De commissie adviseert dat de huidige afdelingen zich ontwikkelen tot 'geografische VVD-netwerken'.
- ✓ Aanbeveling 4b: De commissie adviseert dat de huidige partijcommissies zich ontwikkelen tot 'thematische VVD-netwerken'.
- ✓ Aanbeveling 4c: De commissie adviseert dat de huidige VVD-netwerken zich ontwikkelen tot thematisch netwerken.
- ✓ Aanbeveling 4d: De commissie adviseert dat de Kamercentrales worden opgeheven. Het Hoofdbestuur moet worden aangevuld met leden met een geografische of thematische verantwoordelijkheid.
- ✓ Aanbeveling 4e: De commissie adviseert een meer coördinerende, faciliterende en inspirerende rol voor het Hoofdbestuur.
- ✓ Aanbeveling 5: De commissie adviseert om ideevorming en debat te verbreden en te structureren.
- ✓ Aanbeveling 7: De commissie adviseert dat systemen die werken met afgevaardigden worden afgeschaft.
- ✓ Aanbeveling 8: De commissie adviseert om de Partijraad af te schaffen.
- ✓ Aanbeveling 9: De commissie adviseert een nieuwe kandidaatstellingsprocedure voor landelijke verkiezingen.
- ✓ Aanbeveling 10: De commissie adviseert een nieuwe kandidaatstellingsprocedure voor lokale en regionale verkiezingen.
- ✓ Aanbeveling 12: De commissie adviseert dat binnen de netwerkorganisatie aandacht is voor borging van het 'A-merk VVD'.
- ✓ Aanbeveling 13: De commissie adviseert dat optimalisatie van de partijorganisatie meer dan nu het geval is, een continu aandachtspunt wordt.
- ✓ Aanbeveling 14: De commissie adviseert om zorgvuldig aandacht te besteden aan het proces van implementatie.

Aanbevelingen die onder verantwoordelijkheid van het Hoofdbestuur verder moeten worden uitgewerkt door een speciaal hiervoor ingestelde werkgroep.

- ✓ Aanbeveling 3b: De VVD moet meer modaliteiten voor lidmaatschap bieden aan de 'liberaal denkenden en voelenden' in Nederland die daarvoor openstaan.

Deze aanbeveling kan volgens de commissie het best worden uitgewerkt door een werkgroep van beperkte omvang die is samengesteld uit: marketeers, strategen en personen die de partij goed kennen en die in korte tijd(na de zomer) met concrete voorstellen komt.

De commissie beseft dat de aanbevelingen die in dit rapport worden gedaan ingrijpend zijn. Wanneer ze worden overgenomen zal dit veel energie vragen van de gehele partij.

De commissie realiseert zich echter ook dat juist liberalen vooruitstrevend zijn en daarom veranderingen niet uit de weg gaan. Wij zijn ervan overtuigd dat de gedane aanbevelingen de juiste zijn om te werken aan een toekomstbestendige partij.

Laten we het optimisme en de energie die liberalen kenmerken inzetten om de partijorganisatie te vernieuwen en ons daarmee in staat te stellen verder te werken aan een liberaler Nederland.

Bijlage 2: Besluiten van het hoofdbestuur van 7 september 2015 n.a.v. het rapport “Van Bolwerk naar Netwerk”

Inleiding

De Commissie Toekomst van de VVD-Structuur, onder voorzitterschap van Arno Brok, heeft aan het Hoofdbestuur het rapport “De VVD in de 21^e eeuw: van bolwerk naar netwerk” aangeboden. De Commissie heeft om tot deze aanbevelingen te komen zo veel als mogelijk informatie, meningen, inbreng en opties verzameld. Dat gebeurde op verschillende manieren, binnen en buiten de partij, waarna de verkregen informatie uitgebreid binnen de Commissie werd besproken, onderzocht en afgewogen.

Het Hoofdbestuur realiseert zich zeer goed hoe veel tijd, denkkracht, inzet en creativiteit de leden van de Commissie bij het uitvoeren van hun taak aan de partij hebben geschonken. Een groot woord van dank aan de leden van de Commissie is hier dan ook op zijn plaats. Het Hoofdbestuur is ook iedereen dankbaar die, door persoonlijke gesprekken, tijdens bijeenkomsten en schriftelijk, een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van het rapport.

Het resultaat is een duidelijk rapport waarin concrete aanbevelingen worden gedaan. De Commissie heeft het rapport uitgebracht aan het Hoofdbestuur, zodat binnen het Hoofdbestuur op basis van het rapport besluitvorming kon plaatsvinden. In het rapport stelt de Commissie o.a. vast dat een deel van de aanbevelingen, na nadere uitwerking, direct door het Hoofdbestuur zouden kunnen worden ingevoerd. Een ander deel van de aanbevelingen vereist wijzigingen van de Statuten of het Huishoudelijk Reglement. In dat geval zijn uiteraard formele procedures van toepassing.

Het Hoofdbestuur heeft de inhoud van het rapport uitgebreid aan de orde gehad en een eigen visie geformuleerd. Dit heeft geleid tot besluiten over de voorstellen ten aanzien van de toekomstige partijstructuur.

Het Hoofdbestuur onderschrijft in hele hoge mate de inhoud van het door de Commissie aangeboden rapport. Dat wil niet zeggen dat het Hoofdbestuur in de uitvoering alle aanbevelingen ongewijzigd overneemt.

Het Hoofdbestuur is van mening dat de leden in alle openheid kennis moeten kunnen nemen van het rapport dat door de Commissie aan het Hoofdbestuur is uitgebracht. Hierdoor wordt ook duidelijk waar de voorstellen van het Hoofdbestuur op onderdelen mogelijk afwijken van de aanbevelingen zoals die door de Commissie aan het Hoofdbestuur werden geformuleerd. Het rapport is dan ook als bijlage bij deze voorstellen opgenomen.

Als belangrijke conclusie geeft de Commissie onderbouwd aan dat “verandering van de partijorganisatie urgent is”. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Commissie in de aanbevelingen meegeeft: “Er moet nu worden doorgepaktd met het hervormen van de partijorganisatie”.

Deze conclusie en de daaruit voortkomende aanbeveling wordt door het Hoofdbestuur van harte onderschreven. Om die reden wordt vanaf nu een traject binnen de partij ingezet dat zal moeten leiden tot besluitvorming tijdens ons najaarscongres 2015.

Vanuit het Algemeen Secretariaat worden, in afstemming met de Kamercentrales, Provinciecentrales en afdelingen door het land bijeenkomsten georganiseerd waar toelichting gegeven zal worden op de voorstellen van het Hoofdbestuur. Uiteraard zal daar ruimschoots gelegenheid worden geboden voor het stellen van vragen en voor discussie over de voorstellen. Dit stuk richt zich op de concrete voorstellen van het Hoofdbestuur. De basis voor deze voorstellen wordt gevormd door het rapport dat door de Commissie aan het Hoofdbestuur werd uitgebracht. Voor de redengeving en onderbouwing van de voorstellen kan veelal worden verwezen naar de betreffende onderdelen van het rapport.

Veel van de voorstellen gaan over reglementen, regels en statuten. Daarover valt altijd veel te discussiëren en te bespreken. Het is uiteraard noodzakelijk om duidelijke regels vast te leggen. In het verleden zijn wijzigingen in de oorspronkelijke statuten en reglementen doorgevoerd. Dit komt de duidelijkheid en leesbaarheid niet in alle gevallen ten goede. Om die reden heeft het Hoofdbestuur besloten om geheel vernieuwde statuten en de daarmee verbonden reglementen aan u voor te stellen.

Uiteindelijk gaat het natuurlijk niet alleen om wat er op papier staat. Waar het werkelijk om gaat is wat wij als partij in de huidige en toekomstige tijd willen (en moeten!) zijn om zo veel als mogelijk liberalen met elkaar te verbinden.

Een open en toegankelijke liberale politieke volkspartij zijn we niet op papier, maar in ons hoofd en in ons hart. Ons handelen bepaalt immers wat wij uitstralen naar al die liberalen in ons land die vandaag geen lid zijn van een politieke partij. Dat is niet iets dat door het Hoofdbestuur binnen een structuur kan worden "opgelegd". Het is aan iedereen binnen de partij om lokaal, regionaal en landelijk, die openheid en toegankelijkheid uit te stralen.

Het Hoofdbestuur kijkt er naar uit om, met behulp van de nieuwe statuten en reglementen, samen met u verder te werken aan een succesvolle toekomst.

Henry Keizer, partijvoorzitter
Den Haag, september 2015

Voorstellen van het Hoofdbestuur (HB) mede op basis van de aanbevelingen door de Commissie Toekomst van de VVD-structuur

Aanbeveling 1: Er moet nu worden doorgepakt met het hervormen van de partijorganisatie. Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Om die reden stelt het HB geheel vernieuwde Statuten en Reglementen voor. Hoewel de uitwerking van een aantal besluiten natuurlijk tijd in beslag neemt, streeft het HB ernaar om zo snel als mogelijk aan de hervorming uitvoering te geven.

Aanbeveling 2: Zorg dat trouwe leden, op welke manier dan ook, waardering krijgen en voelen. Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Hierbij wordt ook nadrukkelijk aan de lokale bestuurders gevraagd om hier alert mee om te gaan. Op lokaal niveau is bekend welke leden op een bepaald moment een extra waardering verdienen. Het HB zal hieraan in overleggen op regionaal en lokaal niveau in de toekomst nog nadrukkelijker aandacht voor vragen.

Aanbeveling 3: Zorg ervoor dat een doorsnee van liberaal Nederland meedoet met de VVD. Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Veel van de hierna volgende voorstellen zijn hierop gericht. In een tijd waarin het niet vanzelfsprekend is dat mensen aansluiting zoeken bij een politieke partij moeten wij, o.a. door het aanbieden van open en toegankelijke netwerken, uitnodigend zijn naar liberaal voelenden en denkenden. Voor het HB is van het allergrootste belang dat wij een duurzame brug weten te leggen tussen de leden en de kiezers.

Aanbeveling 3a: Ook niet-leden moeten mee kunnen doen met de VVD. Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Ook niet-leden moeten de mogelijkheid hebben om onderwerpen en standpunten ter bespreking in te brengen. Via de nieuwe opzet van nieuwe netwerken, maar ook tijdens bijeenkomsten en vergaderingen moet aan niet-leden de kans worden geboden om actief mee te doen. Het HB deelt de conclusie van de commissie dat het stemrecht voorbehouden blijft aan leden.

Aanbeveling 3b: De VVD moet meer modaliteiten voor lidmaatschap bieden aan “liberaal denkenden en voelenden” in Nederland die daarvoor open staan. Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Het HB heeft een Commissie ingesteld om een concreet voorstel op korte termijn nader uit te werken en aan het HB te presenteren.

De door de Commissie gemaakte opmerkingen worden daarbij betrokken, maar de in te stellen Commissie zal nadrukkelijk worden gevraagd om met eigen voorstellen te komen. Het “klassieke” lidmaatschap geeft te weinig ruimte aan het door de samenleving gewenste “maatwerk”. De Commissie dient in het advies rekening te houden met de geldende vastgelegde regels ten aanzien van het lidmaatschap van een politieke partij. In de nieuwe Statuten en Reglementen wordt de mogelijkheid van verschillende soorten lidmaatschap reeds ingebouwd.

Aanbeveling 3c: Liberalen in Nederland moet meer ruimte worden geboden om hun talenten in te zetten voor de partij Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Ook hiervoor geldt de noodzakelijke betrokkenheid op lokaal en regionaal niveau. Nog nadrukkelijker dan nu moet in kaart worden gebracht welke interesses en vaardigheden bij geïnteresseerde liberalen bestaan om in te zetten voor de VVD.

Aanbeveling 4: De VVD moet zich ontwikkelen tot een open netwerkorganisatie Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Veel van de voorstellen zijn juist hierop gericht. Het realiseren van een open netwerkorganisatie kan niet alleen worden bereikt door het opstellen van regels op papier. Het denken en handelen van VVD'ers op alle niveaus en binnen alle netwerken bepaalt het succes. Openheid straalt je immers uit door wijze waarop we anderen benaderen.

Aanbeveling 4a: De huidige afdelingen moeten zich ontwikkelen tot "geografische VVD-netwerken" Het HB onderschrijft deze aanbeveling. De belangrijke taken die afdelingen, intern en extern, binnen de gemeentes moeten uitvoeren, verdienen een andere aanpak dan in de huidige structuur is vastgelegd. **Voorstel van het HB:** Instellen van "Lokale Netwerken" waarin voormalige afdelingen opgaan. Op lokaal niveau ontstaat daardoor een krachtige en slagvaardige organisatie, die aan de noodzakelijke taken op de juiste wijze invulling kan geven. Een lokaal netwerk kan verschillende gemeentes of één grote gemeente omvatten. (Bijvoorbeeld: "VVD Lokaal Neder-Betuwe" of "VVD Lokaal Amsterdam")

Het HB heeft de volgende taken vastgesteld waar een "Lokaal Netwerk" uitvoering aan dient te geven:

1. Binden, verbinden en faciliteren van liberaal denkenden en voelenden.
2. Het opstellen van een kandidatenlijst en een verkiezingsprogramma voor gemeenteraadsverkiezingen in het lokaal netwerk en het organiseren van verkiezingscampagnes in het lokaal netwerk.
3. Het organiseren van cursussen en het scouten van talenten voor functies op lokaal, regionaal en landelijk niveau.
4. Het stimuleren van ideevorming en debat in het lokaal netwerk.
5. Het onderhouden van contact met volksvertegenwoordigers en bestuurders die tot het lokaal netwerk behoren.
6. Het bevorderen en stimuleren van de uitvoering van het door de Algemene Vergadering vastgestelde beleid van het hoofdbestuur.
7. Al hetgeen voortvloeit uit de Statuten en de Reglementen van de VVD.

Het HB gaat er van uit dat afdelingen in een bepaalde regio, op basis van de geformuleerde taken, zelfstandig tot deze samenwerking komen. Om bovenstaande taken goed te kunnen uitvoeren is het HB van mening dat lokale netwerken tenminste 200 leden dienen te hebben en bestaan uit tenminste één gemeente. In de zomer van 2016 zal het HB de vorderingen evalueren en beoordelen. Daar waar nodig zal het HB op dat moment eigenstandig initiatieven nemen.

Aanbeveling 4b: De huidige partijcommissies moeten zich ontwikkelen tot “thematische VVD-netwerken” Het HB onderschrijft deze aanbeveling. In nader overleg met de bestaande partijcommissies zal worden gewerkt aan deze nieuwe benadering en invulling. Van het allergrootste belang is de openheid van deze netwerken ten opzichte van liberalen in ons land, die nu geen lid zijn van de VVD.

Aanbeveling 4c: De huidige VVD-netwerken moeten zich ontwikkelen tot “thematische netwerken” Het HB onderschrijft deze aanbeveling. In nader overleg met de bestaande netwerken zal worden gewerkt aan deze nieuwe benadering en invulling. Het HB zal bovendien actief en uitnodigend initiatieven voor de oprichting van nieuwe netwerken faciliteren. De thematische netwerken krijgen een lichte organisatievorm. De voorzitters van de thematische netwerken worden door het Hoofdbestuur benoemd. De thematische netwerken zijn zelf bevoegd te besluiten tot het instellen van een bestuur of de organisatie van zijn besluitvorming.

Thematische netwerken dienen de doelstellingen van de VVD te onderschrijven en het thema dient relevant te zijn.

De taken van de thematische netwerken zijn als volgt:

Taken van de thematische netwerken:

1. Binden, verbinden en faciliteren van liberaal denkenden en voelenden die een gemeenschappelijk interesse hebben.
2. Bijdragen aan het inhoudelijke debat en het organiseren van bijeenkomsten rondom het thema van het thematische netwerk.
3. Het voordragen van kandidaten bij de PSC voor de verkiezingen voor de Eerste en Tweede Kamer en het Europees Parlement.
4. Het onderhouden van contact met volksvertegenwoordigers en bestuurders die op het terrein van het thematische VVD-netwerk actief zijn.
5. Al hetgeen overigens bevorderlijk is aan het doel van de VVD betreffende het thema.

Aanbeveling 4d: De Kamercentrales moeten worden opgeheven. Het Hoofdbestuur moet worden aangevuld met leden met geografische of thematische verantwoordelijkheid. Het HB onderschrijft deze aanbeveling. In de dagelijkse praktijk blijkt echter dat de Kamercentrales op verschillende momenten een belangrijke rol spelen binnen hun lokale gebied. Het HB is wel van mening dat het volgen van de zogenaamde kieskringen in de huidige tijd onnodig is. Het HB kiest er niet voor om het HB uit te breiden, maar kiest juist voor het verkleinen van het aantal HB-leden. Om het belang van de regio's binnen de nieuwe opzet te ondersteunen en meer direct overleg te kunnen voeren met de regio's wordt een Landelijk Bestuursoverleg gevormd dat bestaat uit de voorzitters van de regio's en de leden van het HB.

Voorstel van het HB: De Kamercentrales worden opgeheven. Er worden Regio's ingesteld. Daarbij worden provinciale taken samengevoegd. Een Regio omvat verschillende lokale VVD netwerken.

De volgende regio's worden ingesteld:

- ☒ Brabant, Zeeland en Limburg: VVD Regio Zuid Nederland
- ☒ Amsterdam, NHN, NHZ: VVD Regio Noord Holland
- ☒ Rotterdam, Den Haag, ZHN, ZHZ: VVD Regio Zuid Holland
- ☒ Groningen, Friesland, Drenthe: VVD Regio Noord Nederland
- ☒ Gelderland, Overijssel: VVD Regio Oost Nederland
- ☒ Utrecht, Flevoland: VVD Regio Midden Nederland
- ☒ Afdelingen buiten Nederland: VVD Internationaal

Een regio is verantwoordelijk voor
Taken van de regio's:

1. Binden, verbinden en faciliteren van lokale netwerken.
2. Het opstellen van een kandidatenlijst en een verkiezingsprogramma voor Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen in de regio en het organiseren van verkiezingscampagnes in de regio.
3. Het organiseren van masterclasses en het scouten van talenten voor functies op lokaal, regionaal en landelijk niveau.
4. Het bevorderen en stimuleren van het goede verloop van de werkzaamheden in de lokale netwerken binnen haar gebied.
5. Het bevorderen en stimuleren van de uitvoering van het door de Algemene Vergadering vastgestelde beleid van het Hoofdbestuur.
6. Al hetgeen voortvloeit uit de statuten en de reglementen van de VVD.

Iedere regio heeft een regiobestuur dat door de leden in die regio wordt gekozen. De Penningmeester en Secretaris worden in functie gekozen. Voor het voorzitterschap van een regio doen de leden van de regio een voordracht aan het HB. Deze voordracht kan uit meerdere kandidaten bestaan wanneer de regio daartoe besluit. Het HB benoemt de voorzitter van een regio en daarmee tevens tot lid van het Landelijk Bestuursoverleg.

Voor de internationale regiovoorzitter geldt een uitzondering. Deze wordt op gelijke wijze gekozen als de HB-leden, tijdens de Algemene Vergadering. De internationale regiovoorzitter is verantwoordelijk voor de internationale netwerken, de vertegenwoordiging van de VVD in het buitenland, de contacten van de VVD met zusterpartijen en de organisatie van trainingen die de VVD in andere landen aan aankomend politici geeft.

Hoofdbestuur

Het HB wordt gevormd door: - Voorzitter - Vicevoorzitter - Algemeen Secretaris - Penningmeester - Bestuurslid Opleidingen & Trainingen - Bestuurslid Communicatie & Campagne
Het Hoofdbestuur is belast met de algemene leiding van de VVD en met de uitvoering van de besluiten van de Algemene Vergadering. Dit komt in het kort neer op:

1. Het organiseren, voorbereiden en faciliteren van de algemene ledenvergaderingen.
2. Het bevorderen en stimuleren van het goede verloop van de werkzaamheden in de regio's, lokale netwerken en thematische netwerken.
3. Het publiceren van geldende termijnen bij verkiezingen. Het opstellen van een (advies)kandidatenlijst en een concept verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen en de verkiezingen van het Europees Parlement. Het opstellen van een (advies)kandidatenlijst voor de Eerste Kamerverkiezingen.
4. Het beheren van de geldmiddelen van de VVD. Het verzorgen van de contributie-afdracht naar de Regio's en lokale netwerken.
5. De ledenadministratie.
6. Het scouten van talenten voor functies op lokaal, regionaal en landelijk niveau.
7. Het voeren van (permanente) campagne op landelijk niveau en het bewaken van het A-merk VVD.
8. Het organiseren van trainingen voor niet-leden, leden en volksvertegenwoordigers van de VVD.
9. Het onderhouden van de contacten met de politieke vertegenwoordigers van de VVD.
10. Het optreden namens de partij in de richting van de media.
11. Al hetgeen voortvloeit uit de Statuten en Reglementen.

Landelijk Bestuursoverleg

Het Landelijk Bestuursoverleg (LB) wordt gevormd door:

-De leden van het HB -De voorzitters van de Regio's

Het Landelijk Bestuursoverleg vergadert tenminste vier keer per jaar en bespreekt de voorstellen van het Hoofdbestuur en de huidige situatie van de VVD op lokaal en landelijk niveau.

Het Landelijk Bestuursoverleg kent tevens een aantal vastgelegde besluitvormende taken, zoals het vaststellen van de kandidatenlijst voor de Tweede en Eerste Kamerverkiezingen en het Europees Parlement wanneer minder dan 50 + 1 % van de leden heeft deelgenomen aan een ledenraadpleging.

Aanbeveling 4e: Het Hoofdbestuur moet een meer coördinerende, faciliterende en inspirerende rol spelen Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Mede door het instellen van een Landelijk Bestuursoverleg ontstaat meer persoonlijke betrokkenheid bij de regio's door het HB en door de regionale voorzitters bij elkaar. Uiteraard komt het ook hier weer aan op de invulling door de betrokkenen.

Aanbeveling 4f: De partijorganisatie moet beter worden ingericht op verkiezingsmomenten In zijn algemeenheid is het natuurlijk waar dat de partij altijd klaar moet zijn voor verkiezingen. Ook is waar dat de permanente campagne vraagt om een andere en voortdurende aandacht. Het HB ziet in de aanbeveling de achterliggende gedachte dat de partijorganisatie, in nog nauwer overleg met de regio's en de lokale netwerken, meer betrokken moet zijn op plaatselijke verkiezingsmomenten. Ook in het Landelijke Bestuursoverleg (LB) zal hier aandacht aan worden gegeven. Dat alles altijd *nog* beter kan wordt door het HB van harte onderschreven.

Aanbeveling 5: Ideeëvorming en debat moet worden verbreed en gestructureerd Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Het HB voorziet een grote rol van de verschillende thematische netwerken hierbij. Meer inbreng tijdens (lokale) bijeenkomsten en congressen kan het succes daarvan ondersteunen.

Aanbeveling 6: De VVD moet de huidige online communicatiemogelijkheden beter inzetten Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Met het instellen van het online-team is de VVD actiever dan ooit op de social media. Toch zijn er nog veel verbeterpunten mogelijk, zeker ook daar waar het de bundeling van communicatie betreft vanuit de nieuw op te zetten netwerken en regio's. Juist de thematische netwerken moeten nadrukkelijk gebruik maken van deze vormen van communicatie.

Aanbeveling 7: Systemen die werken met afgevaardigden moeten worden afgeschaft Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Daar waar betrokkenheid, bundeling en participatie van zo veel als mogelijk liberalen wordt nagestreefd, past dit soort van getrapte besluitvorming niet meer binnen de structuur.

Aanbeveling 8: De Partijraad moet worden afgeschaft. Er moeten nieuwe platformen voor debat worden gevormd Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Het HB denkt daarbij vooral aan het organiseren van flitscongressen/Liberale VVD dagen welke openbaar toegankelijk zijn, in nauwe samenwerking met de thematische netwerken. In nader overleg met het Presidium van de huidige Partijraad zal worden gewerkt aan deze nieuwe benadering en invulling.

Aanbeveling 9: Een nieuwe kandidaatstellingsprocedure voor landelijke verkiezingen Het HB onderschrijft de doelstellingen van deze aanbeveling en neemt deze over. Aan de gehele procedure rond de opstelling van een kandidatenlijst liggen belangrijke afwegingen ten grondslag. De kandidatenlijsten zijn immers de uiteindelijke basis voor het vormen van een fractie. Binnen een fractie moeten verschillende aandachtsgebieden ten aanzien van de kandidaten overwogen worden. Te denken valt aan kennis, kunde, ervaring, opleiding, evenwichtige representatie van de samenleving, lokale samenstelling. In toenemende mate moet ook aandacht worden geschonken aan mogelijke zaken die in het kader van de integriteit een rol kunnen spelen. De Permanente Scoutingscommissie (PSC) speelt bij dit complexe proces een zeer belangrijke rol.

De vraag bij het opstellen van de advieslijst is niet alleen of een individuele kandidaat geschikt is voor een plaats op de lijst, maar of de *totale samenstelling* van de lijst voldoende recht doet aan de noodzakelijke criteria.

Het vaststellen van kandidatenlijsten heeft belangrijke gevolgen voor de samenstelling van de uiteindelijke fracties. De advieslijst komt dan ook tot stand na een zorgvuldig, langdurig en intensief proces, waarbij verschillende afwegingen worden gemaakt.

Het HB wil recht doen aan de democratische invloed van leden bij de wijze waarop een kandidatenlijst uiteindelijk tot stand komt, maar moet ook voldoende de rol van het nauwkeurige selectieproces door de PSC verankeren in de procedure.

Voorstel van het HB: Uitgangspunt blijft dat ieder VVD lid, die beschikt over de nader uit te werken “startkwalificaties”, zich kan melden als kandidaat voor een plaats op de lijst. De voordracht van mogelijke kandidaten door de verschillende netwerken, de PSC, de regio’s en het HB wordt mogelijk gemaakt.

In het kaderstellend advies wordt een profiel opgenomen waarin ook de “startkwalificaties” van de kandidaten, alsmede de criteria voor de samenstelling van de fractie als geheel, worden vastgelegd.

De verschillende regio's organiseren bijeenkomsten waar regionale/lokale kandidaten zich kunnen presenteren. Deze bijeenkomsten zijn openbaar toegankelijk. De leden van de betreffende regio kunnen, bij stemming tijdens deze bijeenkomsten, een volgorde aangeven ten aanzien van "hun" kandidaten en daarmee aangeven welke steun deze kandidaten binnen de regio genieten. Binnen de regio's is veelal directe kennis beschikbaar over de achtergrond en geschiktheid van een kandidaat. Kandidaten zijn niet zelden reeds actief op lokaal niveau. De uitslagen worden door de regio aan het HB, LB en de PSC meegedeeld.

De PSC volgt actieve leden over een periode van meerdere jaren. Ook bestaat er inzicht in de wijze waarop cursussen en opleidingen door potentiële kandidaten werden gevolgd en afgesloten. Met iedere kandidaat wordt, in de aanloop naar het advies aan het HB over de lijst, een intensief persoonlijk gesprek gevoerd. Ook ten aanzien van de integriteit komen verschillende aspecten aan de orde.

Ieder jaar wordt met de zittende leden van een landelijke fractie bovendien een functioneringsgesprek door de fractievoorzitter en de partijvoorzitter gevoerd. De PSC brengt een advies uit aan het HB ten aanzien van de kandidatenlijst. De uitslagen van de regionale stemmingen worden daarbij meegewogen.

Het HB ontvangt dit advies van de PSC, voert overleg met verschillende betrokken adviseurs en neemt, na overleg in het LB, een besluit over de advieslijst.

Deze advieslijst wordt voorgelegd aan de leden. De leden kunnen zich uitspreken over de voorgelegde advieslijst door middel van een ledenraadpleging. Het HB is van mening dat de ledenraadpleging recht moet doen aan de invloed die ieder individueel lid kan uitoefenen. Het systeem "One Person, One Vote" en "meeste stemmen gelden" is daarvoor het meest geëigend. Bij het hanteren van dit systeem is het aantal leden dat daadwerkelijk heeft gestemd van belang. Wanneer 50 procent + 1 van de leden heeft deelgenomen aan de ledenraadpleging is de uitslag van de ledenraadpleging bepalend en is de kandidatenlijst daarmee vastgesteld. In het rapport van de Commissie wordt voorgesteld om, wanneer minder dan 50 procent + 1 van de leden heeft deelgenomen aan de ledenraadpleging, automatisch de advieslijst dan als de definitieve kandidatenlijst vast te stellen.

Het HB is van mening dat ook in dat geval de uitslag van de ledenraadpleging mee moet kunnen wegen in de vaststelling van de uiteindelijke kandidatenlijst. Wanneer minder dan 50 procent + 1 van de leden heeft deelgenomen aan de ledenraadpleging wordt de kandidatenlijst vastgesteld door het Landelijk Bestuursoverleg. Door het Landelijk Bestuursoverleg wordt in dat geval het resultaat van de ledenraadpleging nadrukkelijk betrokken bij de definitieve vaststelling van de kandidatenlijst.

Aanbeveling 10: Een nieuwe kandidaatstelling voor lokale en regionale verkiezingen
Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Voor lokale en regionale verkiezingen moet een helder eenduidig beleid komen.

Het HB vindt het van belang dat alle liberalen die woonachtig zijn in het betreffende gebied (gemeente, waterschap, provincie) betrokkenheid hebben bij het proces om te komen tot een kandidatenlijst. Het stemrecht is echter voorbehouden aan de leden.

Iedereen kan zich kandidaat stellen, mits men beschikt over de gestelde startkwalificatie. De gestelde startkwalificatie wordt door de Ledenvergadering van het lokale netwerk vastgesteld in het kaderstellend advies.

Zodra een persoon zich kandidaat stelt en op de groslijst wordt geplaatst, dient deze lid te zijn van de VVD.

Tijdens de ALV waarin de definitieve groslijst wordt vastgesteld kunnen, na instemming van de ALV, nog mensen worden toegevoegd aan de groslijst.

De kandidatenlijsten worden vastgesteld tijdens een Ledenvergadering. Er is geen mogelijkheid tot een ledenraadpleging.

Aanbeveling 11: De VVD moet haar financiële basis verbreden Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Voor de juiste invulling wordt mede het advies afgewacht van de ingestelde Commissie die zal adviseren aan het HB betreffende de modaliteiten voor het lidmaatschap. Een andere Commissie is reeds ingesteld om het onderwerp fondsenwerving te onderzoeken.

Aanbeveling 12: Binnen de netwerkorganisatie moet aandacht zijn voor de borging van het "A-merk VVD" Het HB onderschrijft deze aanbeveling. De VVD staat als politieke partij voor kwaliteit in handelen en uitstraling. Ook de herkenbaarheid van het merk is van groot belang. Het opzetten van een open en toegankelijke netwerkorganisatie mag niet leiden tot onduidelijkheid over wat de VVD is en waar de VVD voor staat. Dit vraagt om nauwe betrokkenheid tussen netwerken, regio's, de verschillende fracties, de verschillende bestuurders en het HB. Communicatie, intern en extern, vraagt dan ook in de nieuwe opzet veel aandacht.

Aanbeveling 13: Optimalisatie van de partijorganisatie dient meer dan nu het geval is een continu aandachtspunt te zijn Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Juist een politieke partij moet steeds alert blijven op de veranderingen en wensen vanuit de samenleving. Het HB heeft niet de illusie dat de voorgestelde maatregelen in dit rapport het einde zijn van een proces. Integendeel, hiermee begint het pas. Regelmatig zal getoetst moeten worden of de partijorganisatie nog voldoet aan de eisen van de tijd en van de toekomstige tijd.

Aanbeveling 14: Aan het proces van implementatie moet zorgvuldig aandacht worden besteed. Het HB onderschrijft deze aanbeveling. Met de voorgestelde besluiten stellen wij ingrijpende, maar in onze ogen noodzakelijke, wijzigingen voor. Wellicht is dit de grootste structurele hervorming van onze partij sinds 1948. Dat op zichzelf dicteert een zorgvuldige aanpak. Het opheffen van bepaalde onderdelen van de partijstructuur heeft ook gevolgen voor VVD'ers die zich met ziel en zaligheid hebben ingezet voor het vervullen van een functie. Ook dat vereist een zorgvuldige benadering en opvolging.

Tot slot

De hierboven genoemde voorstellen vereisen voor een deel nadere uitwerking en overleg om omgezet te kunnen worden naar maatregelen en acties.

Om daadwerkelijk uitvoering te kunnen geven aan een deel van de besluiten is een wijziging van de Statuten en/of het Reglement noodzakelijk. In die gevallen is zelfs nauwkeurige tekstuele uitwerking nodig. Het HB kiest ervoor om de Statuten en Reglementen geheel nieuw te presenteren.

Het tekstuele voorstel van de nieuwe Statuten en Reglementen is een weerslag van de hiervoor beschreven aanbevelingen. Het besluit inzake de nieuwe Statuten en Reglementen is onder de huidige Statuten voorbehouden aan de Algemene Vergadering van Afgevaardigden, nadat afdelingen zich hierover in hun eigen ledenvergadering hebben kunnen uitspreken.

Gedurende de komende tijd worden er regionale bijeenkomsten door het Hoofdbestuur en de Kamercentrales, provinciecentrales en afdelingen georganiseerd zodat er toelichting gegeven kan worden op de bovenstaande voorstellen.

De data en plaatsen zijn als volgt:

- Woensdag 23 september Utrecht/Maarssen
- Woensdag 30 september Zaandam
- Woensdag 7 oktober Nijmegen
- Zaterdag 10 oktober Bunnik
- Maandag 12 oktober Groningen
- Zaterdag 17 oktober Limburg
- Maandag 19 oktober Zuid Holland
- Maandag 26 oktober Zeeland
- Woensdag 28 oktober Zwolle

Op de website van de VVD staat meer informatie over de locatie en de tijdstippen.

Bijlage 3: Overzicht van transformatie van afdelingen (3 jaar geleden tot nu). Waar staan we nu in aantallen en leden omvang

Naam	Aantal leden
Aalsmeer/Uithoorn	118
Achterhoek	307
Albrandswaard	56
Almere	193
Alphen aan den Rijn	149
Altena	71
Ameland	15
Amstelveen e.o.	276
Amsterdam	1.467
Antwerpen	75
Apeldoorn-Brummen	229
Arnhem	160
Assen	104
Barendrecht-Ridderkerk	76
Beekdaelen	44
Best Oirschot Veldhoven	132
Bodegraven-Reeuwijk	89
Bommelerwaard	90
Boxtel	26
Brabantse Biesbosch	129
Brainport Regio	361
Breda	299
Brussel	100
BUCH	236
Buitenland overig	96
Capelle aan den IJssel	69
Centraal Limburg	184
China	8
Coevorden	127
Côte d'Azur	4
De Bilt	149
De Fryske Wâlden	124
De Graafschap	322
De Kempen	86
De Krimpenerwaard	149
De Langstraat	122
De Noordwijkse VVD	188
De Zeeuwse VVD	669
Delft	154
Den Helder-Schagen	152
Drenthe Centraal	254
Duitsland	23
Edam-Volendam-Beemster	94
Eemdelta-BBS	196

Eemland (Regio Midden)	282
Eemland (Regio Oost)	57
Eemsdelta	72
Elburg	33
Geldrop-Mierlo	36
Genève	15
Goeree-Overflakkee	93
Gooi en Vechtstreek	329
Gouda	88
Greiden, Marren en Wad	249
Groningen-Haren	389
Gulick en Overmaas	91
Haaren	24
Haarlem Zandvoort	256
Haarlemmermeer	228
HAL	222
Hart van Brabant	135
Hart van Gelderland	244
Hatterm	52
Heemstede-Bloemendaal	299
Heeze-Leende	45
Het Hogeland	152
Hillegom	54
Hilversum	177
Hoeksche Waard	173
Hollands Kroon	101
IJmond	180
IJsselvallei	134
Kaag en Braassem	71
Kampen	80
Katwijk	52
Kempbroek	87
Kerkrade	41
Kromme Rijnstreek	174
Lansingerland	126
Laren-Blaricum-Eemnes (Midden)	27
Laren-Blaricum-Eemnes (Noord-Holland)	145
Leeuwarden	193
Leiden	289
Leiderdorp-Zoeterwoude	89
Leidschendam-Voorburg	249
Liemers-Lingewaard	193
Lisse	49
Littenseradiel	0
Londen	28
Lopikerwaard	138
Maas en Geul	216
Maashorst	124
Maasland	233

Mark, Leij en Donge	83
Marklanden	182
Meerijstad	70
MerweDrecht	397
Midden-Groningen	96
Molenlanden	130
MSW (Regio Noord)	173
MSW (Regio Oost)	88
New York	18
Nieuwegein	73
Nieuwkoop	72
Nissewaard	119
Noord Drenthe	236
Noord-Oost Friesland	95
Noord-Oost Twente	148
Noordwest-Veluwe	210
Nuenen	46
Oegstgeest	111
Oldebroek	20
Oost Achterhoek	121
Oosterhout	87
Oost-Groningen	185
Oss-Bernheze	100
Parkstad en Omstreken	128
Peelland	189
Pijnacker-Nootdorp	86
Purmerend	83
Rijk van Nijmegen (Regio Oost)	324
Rijk van Nijmegen (Regio Zuid)	25
Rijn, Vecht en Venen	282
Rijswijk	120
Rivierenland Noord	210
Roosendaal-Woensdrecht	138
Rotterdam	860
Rucphen-Zundert	92
Salland	186
Scheldebrug	162
Schiedam	84
's-Gravenhage	1.290
s-Hertogenbosch en Sint-Michielsgestel	227
Staphorst	8
Terschelling	48
Texel	57
Teylingen	116
Tilburg	181
Twente Centraal	498
Utrecht	560
Utrechtse Heuvelrug	165
Vallei en Veluwe	247

Vechtdal	188
Venlo en Omstreken	254
Vijfheerenland (Midden)	23
Vijfheerenland (Zuid-Holland)	46
Vlaardingen	55
Vlieland	8
Voerendaal	21
Voorne	205
Voorschoten	119
Vught	64
VVD Bijzondere Leden	124
Waadhoeke	77
Waddinxveen	46
Washington D.C.	14
Wassenaar	259
West-Betuwe	111
Westerkwartier	137
Westfriesland	290
Westland	138
West-Twente	140
Wijdmeren	67
WOLW	152
Zaanstad	118
Zeist	185
Zoetermeer	154
Zuiderzee	341
Zuid-Holland West	131
Zuidoost Drenthe	159
Zuidoost Friesland	244
Zuidoost Utrecht	137
Zuidplas	101
Zwartewaterland	23
Zwolle	174

Bijlage 4: Vragenlijsten

Vragenlijsten regiovoorzitters:

- **Het achterhalen of de aanbevelingen voldoende zijn opgevolgd;**
- **Het achterhalen of de uitwerking van de aanbevelingen daadwerkelijk tot de gewenste toegevoegde waarde hebben geleid;**
- **Bij het niet realiseren van de gewenste toegevoegde waarde achterhalen of dit ligt aan de aanbeveling of de invulling van het proces;**
- **Het komen tot aanbevelingen de uitvoering van de aanbevelingen te optimaliseren.**

Hiervoor wordt gekeken naar een aantal aanbevelingen van de commissie Brok waar invulling aan is gegeven door het Hoofdbestuur.

De onderstaande vragen dienen als rode draad (hulpmiddel) tijdens het interview.

Aanbeveling 1: Er moet nu doorgepakt worden met het hervormen van de organisatie.

- Ziet u de noodzaak tot het veranderen van de partijorganisatie in?
- Hoe en op welke gebieden schaadt het de organisatie als de organisatie niet verandert?
- Hebt u een duidelijk beeld van hoe de verandering er uit moet zien?
- Op welke wijze bent u betrokken bij de totstandkoming van de veranderingsplannen (actief of informatief)?
- Op welke wijze bent u betrokken of wordt u geïnformeerd over de voortgang van de gewenste veranderingen?
- Heeft de organisatie genoeg middelen, tijd en capaciteit in huis om de gewenste verandering te realiseren. Waarom wel of waarom niet? Worden deze middelen voldoende beschikbaar gesteld.
- Wat zijn de gevolgen van de verandering voor de organisatie en voor u zelf.
- Op welke manier en door wie wordt het veranderingstraject gemanaged?
- Hoe verloopt de communicatie, ondersteuning en verantwoording met of aan het partijbureau? (delen van kennis, ontvangen van informatie, hoe frequent)
- Welke doelen zijn er gesteld en in hoeverre zijn deze gerealiseerd (SMART)?

Aanbeveling 2: Zorg dat (trouwe) leden waardering krijgen en voelen

- Waar hebben de leden volgens u behoefte aan?
- Op basis van welke informatie is deze mening gevormd?
- Wordt er voldoende in die behoefte voorzien?
- Hebt u de informatie en middelen tot uw beschikking om zelfstandig invulling aan het gewenste proces te kunnen geven?
- Is dit proces onder controle en waar blijkt dat uit?
- Bij wie ligt volgens u de verantwoordelijkheid invulling te geven aan het waarderen van leden?
- Welke acties zouden volgens u ondernomen moeten worden om dit proces te verbeteren?

Aanbeveling 3: Zorg dat een doorsnee van liberaal Nederland meedoet met de VVD

- Bent u het met deze aanbeveling eens?
- Welke mogelijkheden biedt de VVD aan niet leden om hun kennis, tijd en inzet in te zetten voor de VVD?
- Welke acties worden er ondernomen om de liberaal mee te laten doen bij de VVD?
- Worden de doelstellingen van de partij hiermee gehaald?
- Wat zijn de doelstellingen (SMART) en wat is de huidige realisatie?
- Wordt er op het realiseren van de doelstellingen gestuurd?
- Welke acties zouden volgens u ondernomen moeten worden om dit proces te verbeteren?

Aanbeveling 4: De VVD moet zich ontwikkelen tot een open netwerkorganisatie

- Bent u het met deze aanbeveling eens?
- In hoeverre is dit volgens u gerealiseerd?
- Welke uitdagingen ziet u in het realiseren van een open netwerkorganisatie?
- Worden er voldoende faciliteiten en ondersteuning aangeboden om een open netwerkorganisatie te realiseren?
- Wat zijn de sterke kanten van de organisatie om dit te bewerkstelligen en wat de zwakke?
- Welke acties zouden volgens u ondernomen moeten worden om dit proces te verbeteren?

Aanbeveling 4e: Het hoofdbestuur moet een mee coördinerende en faciliterende rol spelen

- Wat is de huidige rol van het hoofdbestuur in het proces?
- Geeft het hoofdbestuur hier voldoende aan?
- Welke rol zou het hoofdbestuur volgens u moeten innemen?
- Welke nieuwe acties zouden hieruit voort moeten vloeien?
- Op welke gebieden zou het hoofdbestuur juist meer afstand kunnen nemen?

Aanbeveling 5: Ideevorming en debat moet worden verbreed en gestructureerd

- Waar moet dit toe leiden?
- Wordt dit in de huidige situatie voldoende gerealiseerd?
- Zo ja, noem enkele voorbeelden, Zo nee, waarom niet?

Aanbeveling 6: De VVD moet de huidige communicatiemiddelen beter inzetten

- Via welke middelen wordt er momenteel gecommuniceerd?
- Waar is er binnen de regio maar ook binnen het regiobestuur behoefte aan?
- Welke problemen of kansen kunnen hiermee worden opgelost of benut?

Aanbeveling 11: De VVD moet haar financiële basis verbreden

- Welke ideeën heeft u hierover.

Aanbeveling 13: Optimalisatie van de partijorganisatie dient een continu aandachtspunt te zijn

Algemeen

- **Hoe kijkt u aan tegen het huidige proces om de organisatie te optimaliseren?**
- **Welke verwachtingen heeft u van het proces?**
- **Welke rol kunt u spelen en welke rol speelt u op het moment in het huidige proces?**
- **Welke belemmeringen en welke kansen ziet u die niet eerder aan bod zijn gekomen?**

Vragenlijst thematische netwerken

Voor de vragenlijst onder de thematische netwerken wordt geadviseerd om de vragen wellicht mondeling te stellen. Dit vereist tijd, maar zo kunnen kwalitatief hoogwaardige interviews worden afgenomen die kunnen dienen ter verbetering van de netwerken en als input voor de evaluatie van de nieuwe partijstructuur.

1. Wie ben je en binnen welk thematisch netwerk ben je actief?
2. Wat is je functie binnen dit thematisch netwerk?
3. Hoe loopt het netwerk volgens jou?
4. Wat zou er volgens jou beter kunnen?
5. Hoe loopt het contact met de Eerste en Tweede Kamerleden binnen het thematisch netwerk?
6. Vindt er volgens jou voldoende debat plaats binnen het netwerk?
7. Zie jij het thematisch netwerk als toegankelijk voor niet-leden van de VVD?
8. Zie jij het netwerk als een plek waar liberalen op dit expertisegebied elkaar kunnen vinden?
9. Heb je zelf nog ideeën met betrekking tot de thematische netwerken?

Vragenlijst Eerste/Tweede Kamerleden

Voor de vragenlijst onder de Kamerleden wordt ook geadviseerd om de vragen mondeling te stellen (zie toelichting bij vragenlijst thematische netwerken).

1. Wie ben je en ben je Eerste of Tweede Kamerlid?
2. Wat is je portefeuille?
3. Heb je wel een eens contact met een thematisch netwerk?
4. Zo ja, met welk netwerk?
5. Hoe loopt het netwerk volgens jou?
6. Wat zou er volgens jou beter kunnen?
7. Geeft het thematisch netwerk inhoudelijk advies op jouw portefeuille(s)?
8. Zie jij het thematisch netwerk als toegankelijk voor niet-leden van de VVD?
9. Zie jij het netwerk als een plek waar liberalen op dit expertisegebied elkaar kunnen vinden?
10. Heb je zelf nog ideeën met betrekking tot de thematische netwerken?

Bijlage 5: Gewenste richting van verandering per organisatie-element

Organisatie element	Van	Naar
Structuur	Traditioneel hiërarchisch en gesloten	Modern, open netwerk
Strategie	Exclusief	Inclusief
Systemen	1.0	2.0
Significante waarden	Liberale grondbeginselen	Liberale grondbeginselen
Sleutelvaardigheden	Faciliteren van leden	Verbinden van liberalen
Stijl van management	Command en control	Energize en empower
Staf	Gedreven	Gedreven en professioneel

Tabel 3- Gewenste richting van verandering per organisatie-element